

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลหนองเหล็ก
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

จัดทำโดย

นายบุญสวน กลางโคตร
เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรชำนาญงาน

สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลหนองเหล็ก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคามนี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลเขาวไร่ดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นายบุญสวน กลางโคตร

เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรชำนาญงาน

สำนักงานเกษตรอำเภอกอสุ่มพิสัย

มิถุนายน ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญรูป	
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ	๑
๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๓
๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๔
๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๕
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ	๗
๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ	๗
๑.๓.๒ ฤดูกาล	๘
๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน	๙
๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๑๐
๑.๔ เส้นทางคมนาคม	๑๐
๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง	๑๐
๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด	๑๒
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๒
๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๑๒
๑.๕.๒ พื้นที่ชลประทาน	๑๓
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๑๓
๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๓
๑.๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๑๓
๑.๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว	๑๔
๑.๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท	๑๕
๑.๖.๕ การศึกษา	๑๖
๑.๖.๖ สาธารณสุข	๑๖
๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม	๑๖
๑.๖.๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ	๑๙
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๒๑
๑.๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาค เกษตร อุตสาหกรรม ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย	๒๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองเหล็ก	๒๑
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๒๑
๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่	๒๑
๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๒
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๔๕
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๔๗
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๔๗
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๔๗
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๔๗

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒
ตารางที่ ๒ แสดงลักษณะสำคัญของชุดดิน ตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๕
ตารางที่ ๓ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน (ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี, ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งเดือน, จำนวนวันที่ฝนตกทั้งปี) ในรอบ ๑๐ ปี (๒๕๕๕ – ๒๕๖๔) ของสถานีอุตุนิยมวิทยา มหาสารคาม สาขาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๙
ตารางที่ ๔ แสดงสถิติอุณหภูมิต่ำสุด และอุณหภูมิสูงสุด จำแนกเป็นราย ในรอบ ๑๐ ปี (๒๕๕๗ – ๒๕๖๑) ของสถานีอุตุนิยมวิทยา มหาสารคาม สาขาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๐
ตารางที่ ๕ แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลหนองเหล็ก	๑๒
ตารางที่ ๖ แสดงรายเฉลี่ยต่อครัวเรือนตำบลหนองเหล็กปี ๒๕๖๔อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม	๑๔
ตารางที่ ๗ แสดงผลผลิตต้นทุนการผลิตรายได้ของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๔
ตารางที่ ๘ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรตำบลหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามปี พ.ศ. ๒๕๖๔	๑๕
ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลหนองเหล็ก	๑๙
ตารางที่ ๑๐ แสดงแหล่งน้ำที่สำคัญในตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๕๔/๕๕	๒๒
ตารางที่ ๑๑ แสดงบ่อน้ำบาดาลตำบลหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๔
ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๕
ตารางที่ ๑๓ปฏิทินการปลูกข้าว ตำบลหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๗
ตารางที่ ๑๔ แสดงต้นทุนการปลูกข้าว	๒๘
ตารางที่ ๑๕ แสดงจุดรับซื้อข้าว อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม	๒๙
ตารางที่ ๑๖ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตำบลหนองเหล็กและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๓๐
ตารางที่ ๑๗ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรปี๒๕๖๓/๖๔	๓๑
ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนผลผลิตมันสำปะหลังตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๒

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ ๑๙ ลักษณะของพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐	๓๒
ตารางที่ ๒๐ ลักษณะของพันธุ์ระยะอง ๗๒	๓๓
ตารางที่ ๒๑ ลักษณะของพันธุ์ห้วยบง ๖๐	๓๔
ตารางที่ ๒๒ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง	๓๕
ตารางที่ ๒๓ :แสดงจุดรับซื้อมันสำปะหลังอ้อยโรงงานยุคาลิปตัส	๓๖
ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนพื้นที่ปลูกอ้อย ตำบลหนองเหล็ก	๓๗
ตารางที่ ๒๕ แสดงข้อมูลเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรปี ๒๕๖๑/๖๒	๓๗
ตารางที่ ๒๖ : แสดงจำนวนพื้นที่ปลูกอ้อยและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๓๘
ตารางที่ ๒๗ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน	๔๐
ตารางที่ ๒๘ แสดงที่ตั้งโรงงานน้ำตาล	๔๑
ตารางที่ ๒๙ ประเด็นปัญหา สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข	๔๒
ตารางที่ ๓๐ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลเขาไร่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม	๔๕

สารบัญภาพ

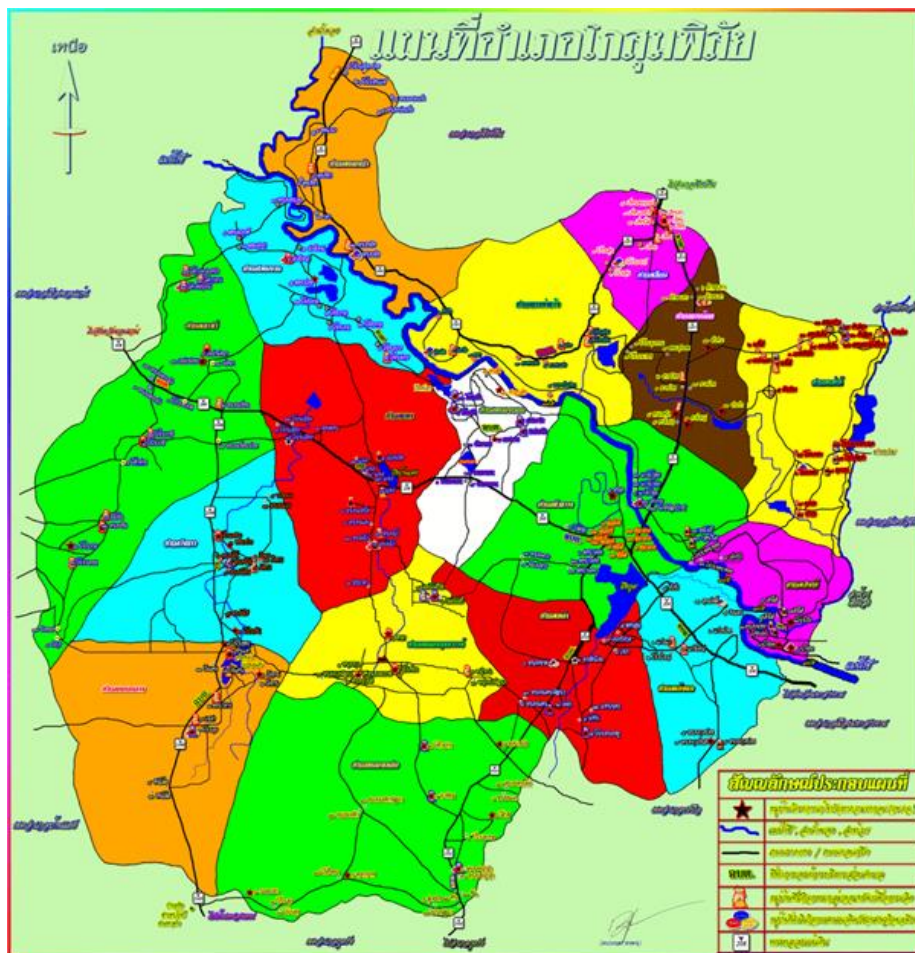
	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครองตำบลหนองเหล็ก	๓
ภาพที่ ๔ พื้นที่ป่าไม้	๔
ภาพที่ ๕ สภาพพื้นที่บริเวณตำบลหนองเหล็ก	๔
ภาพที่ ๖ ชุดดินในเขตตำบลหนองเหล็ก	๖
ภาพที่ ๗ อุณหภูมิเฉลี่ย	๘
ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคม	๑๑
ภาพที่ ๙ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด	๑๒
ภาพที่ ๑๐ แสดงแผนที่น้ำบาดาลจังหวัดมหาสารคาม	๒๓
ภาพที่ ๑๒ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว	๒๕
ภาพที่ ๑๒ ข้อมูลการवादแปลง	๒๖
ภาพที่ ๑๓ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว	๒๘
ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง	๓๐
ภาพที่ ๑๕ ระดับความเหมาะสมในการปลูกอ้อยโรงงาน	๓๖

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลหนองเหล็กตั้งอยู่ทางทิศใต้ ของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีทางหลวงหมายเลข ๒๓๒๒ โสภชน-โกสุมพิสัย ห่างจากที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย ๑๗ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๗๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๕๙,๘๘๑.๒๕ ไร่ ได้รับการประกาศจากกรมปกครองกระทรวงมหาดไทยให้ตั้งเป็นตำบลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๙ รวมระยะเวลาอายุของตำบลถึงปัจจุบัน ๕๓ ปี โดยแยกการปกครองออกจากตำบลเหล่านี้ ๑๒ หมู่บ้านและต่อมาแยกเป็นหมู่ ๑๓ จากหมู่ ๙ หมู่ ๑๔ แยกจากหมู่ ๑๒ หมู่ ๑๕ แยกจากหมู่ ๕ หมู่ ๑๖ แยกจากหมู่ ๑๑ หมู่ ๑๗ แยกจากหมู่ ๔ หมู่ ๑๘ แยกจากหมู่ ๑๐ หมู่ ๑๙ แยกจากหมู่ ๖ และหมู่ ๒๐ แยกจากหมู่ ๓ รวม ปัจจุบันมีทั้งหมด ๒๐ หมู่บ้าน โดยมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้

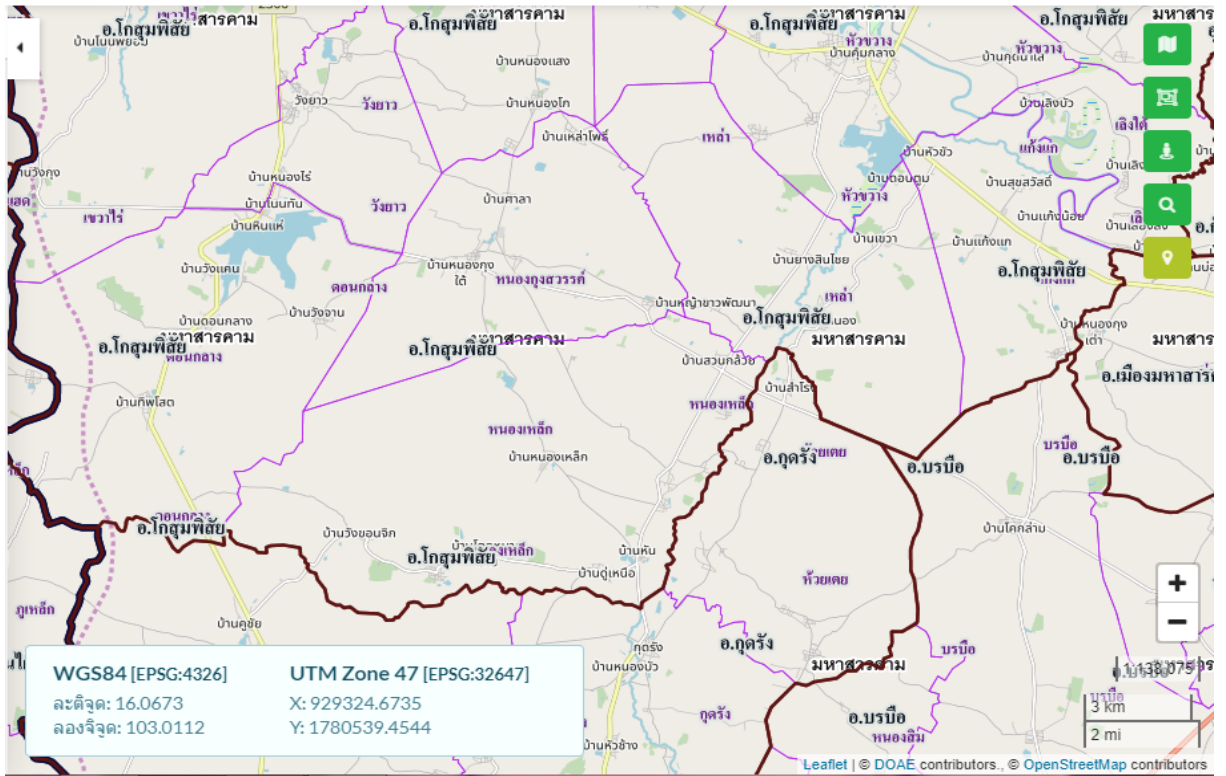

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

ตำบลหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีอาณาเขตติดต่อ โดย **ทิศเหนือ** ติดต่อกับตำบลเหล่าและตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม **ทิศใต้** ติดต่อกับตำบลนาโพธิ์และตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม **ทิศตะวันออก** ติดต่อกับตำบลห้วยเตย อำเภอกุดรังจังหวัดมหาสารคาม **ทิศตะวันตก** ติดต่อกับตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุดรังจังหวัดมหาสารคามและตำบลดอนกลางอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๒ อาณาเขตเขตติดต่อ

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

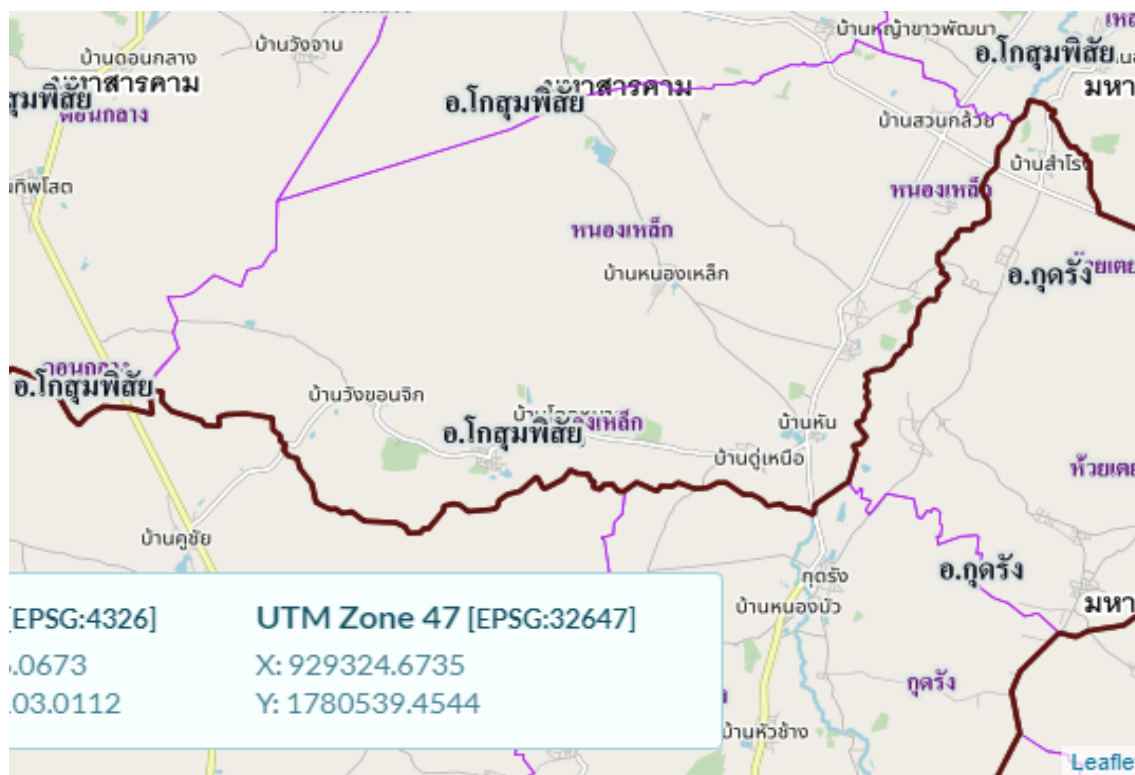
ตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๐ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	บ้านโนนสะอาด	นายมนูญ สุทธิมาตย์	๐๖๑-๖๙๕๒๓๕๑	
๒	บ้านวังขอนจิก	นายวรรณมา ศรีเมืองบัว	๐๘๓-๓๕๒๙๕๘๐	
๓	บ้านหนองหญ้าม้า	นายนฤมล ภูลาด	๐๖๓-๕๖๔๑๔๕๓	
๔	บ้านโคกหมากมาย	นายวันชัย เสนานันท์	๐๙๓-๓๒๗๓๐๗๐	
๕	บ้านดู่เหนือ	นายศรชัย เจนการ	๐๖๒-๑๐๗๗๔๕๕	
๖	บ้านหนองแวง	นายรันดร ศรีลากลาง	๐๖๓-๑๖๗๓๖๒๗	
๗	บ้านสวนกล้วย	นายประหัด แสนภักดี	๐๘๘-๓๒๙๐๔๙๘	
๘	บ้านโคกสี	นางเกสร ภิรมย์	๐๘๓-๖๖๐๑๘๙๖	
๙	บ้านนาล้อม	นายสุนทร โสณิราช	๐๘๓-๓๕๗๙๖๖๗	
๑๐	บ้านโนนสูง	นางมูจรินทร์ ชินสุทธิ	๐๘๔-๙๕๗๖๕๑๐	
๑๑	บ้านตัน	นายเกษม พานิน	๐๘๖-๑๒๖๘๘๕๐	
๑๒	บ้านหนองเหล็ก	นายชวน ศรีโมรส	๐๙๓-๑๐๔๖๓๔๔	
๑๓	บ้านโคกสว่าง	นายธงชัย เสนานันท์	๐๖๑-๑๓๒๙๙๕๙	
๑๔	บ้านหนองเหล็กพัฒนา	นางสมพิช สีชัยปัญหา	๐๘๑-๐๕๓๘๙๖๙	
๑๕	บ้านสว่างพัฒนา	นายพงษ์ศักดิ์ พรศักดิ์	๐๘๕-๓๒๗๕๑๖๓	กำนัน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑๖	บ้านทัน	นายราวี สีบัวบุญ	๐๙๔-๕๓๕๒๖๙๖	
๑๗	บ้านโพธิ์ทอง	นายไชยพล ชัยสังหาร	๐๖๓-๐๔๙๒๓๖๖	
๑๘	บ้านโนนสูง	นายวีระ สีสมัย	๐๙๒-๖๔๐๑๙๔๒	
๑๙	บ้านหนองสระพัง	นายวิโรจน์ ศรีทัด	๐๘๒-๓๑๗๘๑๖๒	
๒๐	บ้านหนองหญ้าม้า	นายพจน์ นีกระโทก	๐๘๕-๔๕๗๓๗๑๗	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง (เมษายน ๒๕๖๕)

ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ตำบลหนองเหล็ก มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่สูงทางทิศตะวันตกลาดต่ำไปทางทิศตะวันออกพื้นที่ได้เป็นที่ลุ่มสลับที่ดอน ลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาด ส่วนทางทิศเหนือเป็นที่ดอนสลับเป็นลูกคลื่นลอนลาดส่วนทางทิศตะวันออกเป็นราบลุ่มและเป็นลูกคลื่นลอนตื้นสลับบางส่วนมีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๑๘๐ -๒๐๐ เมตร

พื้นที่ป่า

สภาพป่าไม้ในปัจจุบัน เป็นป่าเสื่อมโทรมถูกเกษตรกรบุกทำลายปัจจุบันพื้นที่ป่าบางส่วนที่เสื่อมโทรม ทางราชการโดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ได้ออกเอกสารสิทธิ์ สปก. ๔-๐๑ ให้ราษฎรเข้าทำกินเหลือพื้นที่ป่าเพียงบางส่วน โดยได้ปลูกไม้เศรษฐกิจจำพวกยูคาลิปตัส กลุ่มพื้นที่เอาไว้ซึ่งเหลือประมาณ ๗,๕๑๒ ไร่ อยู่ในเขตหมู่ที่ ๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗ เรียกป่าดินแดง - วัง

กุง อยู่ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎกระทรวง รวม ๒๕๔,๓๑๒.๒๕ ไร่ ป่าดินแดงและป่าวังกุง อ.โกสุมพิสัย พื้นที่ ๙๒,๘๔๑.๕๓๘ ไร่

ภาพที่ ๔ พื้นที่ป่าไม้

ภาพที่ ๕ สภาพพื้นที่บริเวณตำบลหนองเหล็ก

๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเป็นที่ดอนสลับที่ราบลุ่มโดยแบ่งออกเป็นพื้นที่ราบลุ่มด้านทิศ ตะวันออกซึ่งครอบคลุม ๑๐ หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่ ๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๖, ๑๙ และ ๒๐ ทางด้านทิศ ตะวันตกของตำบลมีสภาพพื้นที่เป็นที่ดอน พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนป่าโคกดินแดง-วังกุง พื้นที่เป็นลูก คลื่นสลับที่ที่ลาดชัน มีลำห้วยต้น หนองน้ำ ขนาดเล็กส่วนใหญ่มีน้ำไม่ตลอดปีกระจายอยู่ทั่วตำบล ซึ่ง ครอบคลุม ๑๖ หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่ ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘ และ ๒๐

๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

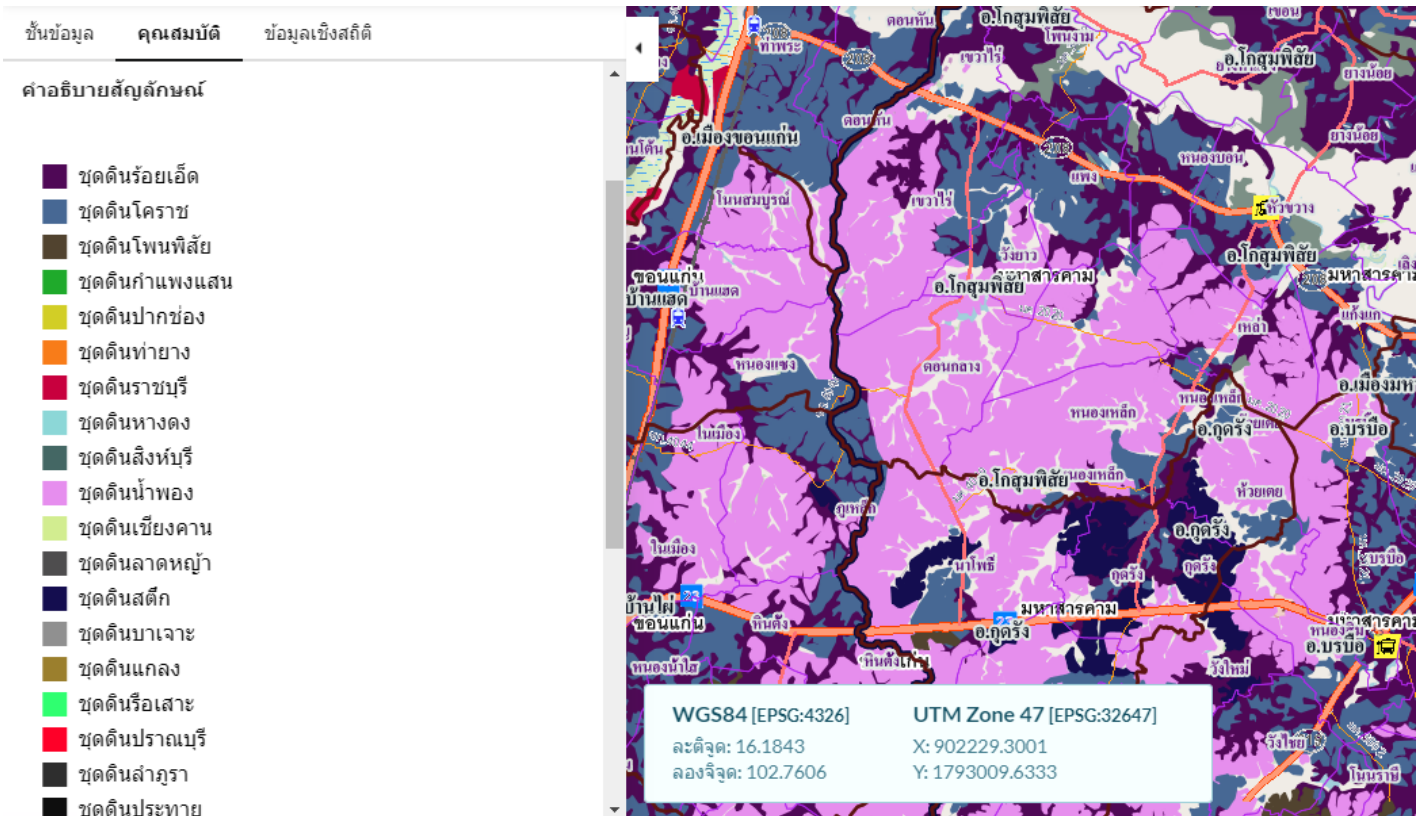
จากการสำรวจทรัพยากรดิน โดยส่วนมาตรฐานการสำรวจจำแนกดินและที่ดิน สำนักสำรวจดิน และวางแผนการใช้ที่ดิน (๒๕๕๐) พบว่าทรัพยากรดินในตำบลหนองเหล็กมี ๖ กลุ่มชุดดิน คือ กลุ่มชุดดินที่ ๑๗ จำนวน ๑๗๙๖.๔๓ไร่ กลุ่มชุดดินที่ ๑๘ จำนวน ๕๓๘๙.๓๑ ไร่ กลุ่มชุดดินที่ ๒๒ จำนวน ๕๙๘.๘๑ไร่ กลุ่มชุดดินที่ ๒๔ จำนวน ๑๐๗๗๘.๖๒ ไร่ กลุ่มชุดดินที่ ๓๕ จำนวน ๕๙๘๘.๑๒ ไร่ กลุ่มชุดดินที่ ๔๑ จำนวน ๓๕๙๒๗.๗๕ ไร่

นอกจากนี้จากการศึกษา ยังพบว่าลักษณะดินที่เป็นปัญหาหลักต่อการทำการเกษตรของตำบลนี้ คือหน้าดินตื้นมีชั้นดินดานซึ่งพบในที่ดอน นอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่นๆ รายละเอียดดังตารางที่ ๒

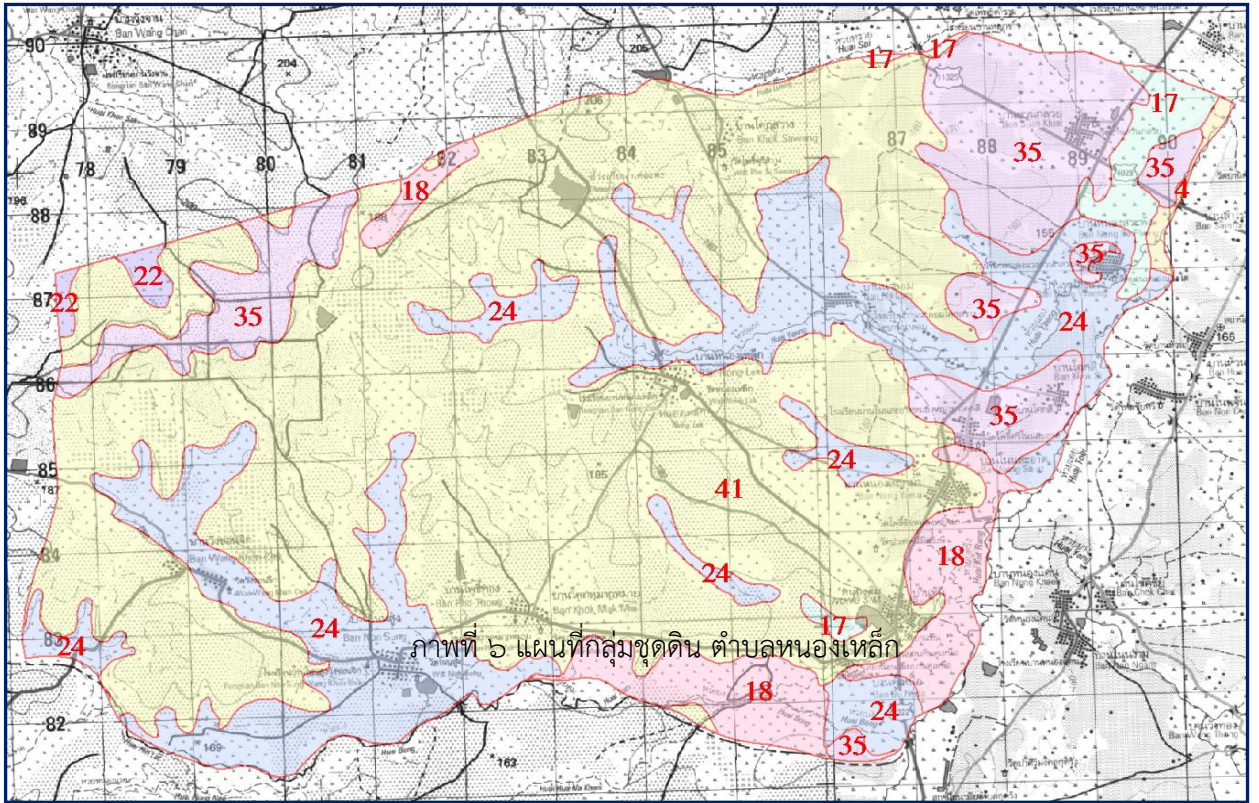
ตารางที่ ๒ แสดงลักษณะสำคัญของชุดดิน

สภาพพื้นที่	สภาพปัญหา/ลักษณะพื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ลุ่ม	- กลุ่มชุดดินที่ ๑๗ กลุ่มดินเกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดที่ฝูพังสลายตัวอยู่กับที่หรือสลายตัวมาจากที่อื่นแล้วเคลื่อนย้ายมาดินบนร่วนปนทรายหรือดินร่วนดินล่างเป็นร่วนเหนียวปนทรายระบายน้ำเลวมากมีสีน้ำตาลถึงสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลเหลืองปัจจุบันทำนา	๑,๗๙๖.๔๔ ไร่	๓.๑
พื้นที่ลุ่ม	-กลุ่มชุดดินที่ ๑๘ กลุ่มดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำกลุ่มดินเกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดที่ฝูพังสลายตัวอยู่กับที่หรือสลายตัวมาจากที่อื่นแล้วเคลื่อนย้ายมาดินบนร่วนปนทรายหรือดินร่วนดินล่างเป็นร่วนเหนียวปนทรายระบายน้ำเลวมากมีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลเหลืองหรือแดงบางแห่งพบศิลาแลงปัจจุบันทำนา	๕๓๘๙.๓๑ ไร่	๙.๒ ๕
พื้นที่ลุ่ม	-กลุ่มชุดดินที่ ๒๒ กลุ่มดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำกลุ่มดินเกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดที่ฝูพังสลายตัวอยู่กับที่หรือสลายตัวมาจากที่อื่นแล้วเคลื่อนย้ายมาดินบนร่วนปนทรายหรือดินร่วนดินล่างเป็นร่วนเหนียวปนทรายระบายน้ำเลวมากมีสีน้ำตาลปนเทาหรือเทาปนชมพูถึงสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือแดงบางแห่งพบศิลาแลงปัจจุบันทำนา	๕๙๘.๘๑ไร่	๑.๐
พื้นที่ดอน	-กลุ่มดินที่๒๔กลุ่มดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำกลุ่มดินเกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดที่ฝูพังสลายตัวอยู่กับที่หรือสลายตัวมาจากที่อื่นแล้วเคลื่อนย้ายมาวัสดุเนื้อดินหยาบเป็นดินลึกระบายน้ำเลวถึงปานกลางเนื้อดินทรายปนดินร่วนสีน้ำตาลปนเทาหรือเทาปนชมพูบางแห่งชั้นล่างอาจพบการสะสมของอินทรีย์วัตถุต่างๆ การระบายน้ำค่อนข้างมากอยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำมากปัจจุบันใช้ทำนา	๑๐,๗๗๘.๖๓ ไร่	๑๘

สภาพพื้นที่	สภาพปัญหา/ลักษณะพื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ดอน	-กลุ่มดินที่ ๓๕ กลุ่มดินที่เกิดจากตะกอนลำนํ้ากลุ่มดินเกิดจากตะกอนลำนํ้าหรือวัตถุต้นกำเนิดที่ผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือสลายตัวมาจากที่อื่นแล้วเคลื่อนย้ายมาวัสดุเนื้อดินหยาบส่วนใหญ่มาจากหินตะกอนพบบริเวณที่ดอนมีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลางเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายส่วนดินล่างเป็นร่วนเหนียวปนทรายสีน้ำตาลเหลืองหรือแดงความอุดมสมบูรณ์ต่ำปัจจุบันปลูกพืชไร่เช่นอ้อยและมันสำปะหลัง	๕,๙๘๘.๑๓ ไร่	๑๐
พื้นที่ดอน	- กลุ่มดินที่ ๔๑ กลุ่มดินที่เกิดจากการสลายตัววัตถุต้นกำเนิดที่ผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือสลายตัวมาจากที่อื่นแล้วเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุที่น้ำพามาจากที่สูงเนื้อดินหยาบส่วนใหญ่มาจากหินตะกอนพบบริเวณที่ดอนมีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลางเนื้อดินบนช่วง๕๐-๑๐๐ เซนติเมตรเป็นดินร่วนปนทรายส่วนดินล่างเป็นร่วนเหนียวปนทรายสีน้ำตาลเหลืองหรือแดงความอุดมสมบูรณ์ต่ำปัจจุบันปลูกพืชไร่เช่นอ้อยและมันสำปะหลังและไม่ผลไม้น้ำมัน	๓๕,๓๒๙.๙๓ ไร่	๕๘.๖๕
เนื้อที่รวมทั้งตำบล		๕๙๘๘๑.๒๕	๑๐๐

ภาพแสดง: แผนที่กลุ่มชุดดินในพื้นที่ตำบลหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

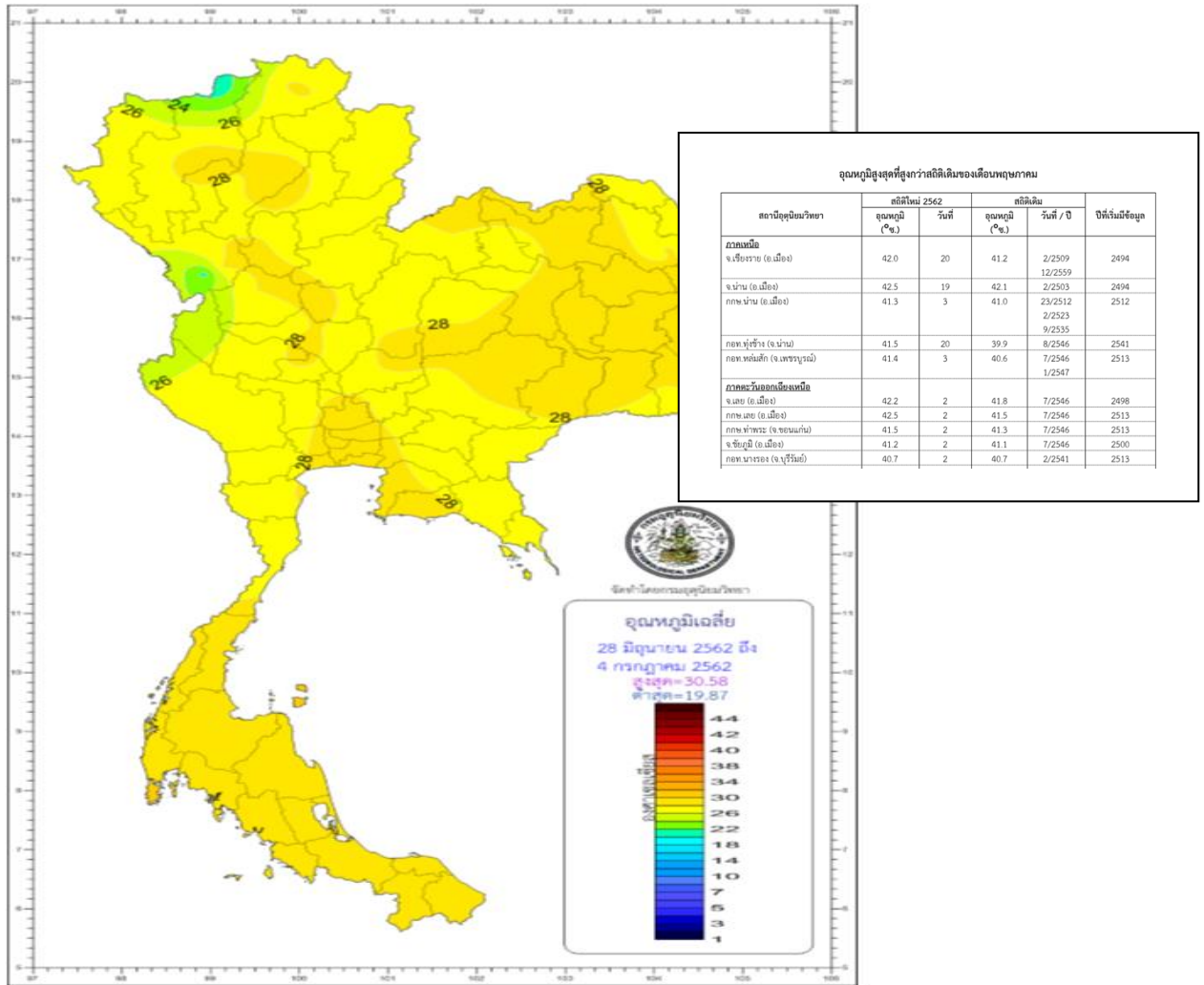

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพดินฟ้าอากาศของจังหวัดมหาสารคาม มีความแตกต่างจากจังหวัดอื่นที่อยู่เขตรอบนอกของภาค เพราะมหาสารคามอยู่ตรงกึ่งกลางภาคในเขตที่เรียกว่าเป็นเขตเงาฝนจึงมีฝนน้อย กว่าจังหวัดอื่น ๆ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของมหาสารคาม ๑,๑๐๗.๙ มม.ต่อปี แต่ในระยะเดือนสิงหาคมถึงกันยายน อันเป็นช่วงที่มักจะมีดีเปรสชันเกิดขึ้นในทะเลจีนใต้และเคลื่อนผ่านเข้ามา ในภาคอีสานนั้น มหาสารคามมักจะประสบภาวะฝนตกหนักและน้ำท่วม บางที่ฝนตกพริ้ว ๆ ติดต่อกันหลายวัน จังหวัดมหาสารคามมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน (Tropical Monsoon Climate) ในช่วงฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว ในช่วงมรสุมฤดูร้อนจะได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งทำให้เกิดฝนตก สำหรับปริมาณน้ำฝนที่พื้นบริเวณจังหวัดได้รับนั้น ส่วนมากจะเกิดจากผลกระทบของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านประเทศเวียดนามและเข้าสู่ประเทศไทย ลักษณะภูมิอากาศมี ๓ ฤดู เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ ๗ อุณหภูมิเฉลี่ย
(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา ๒๕๖๒)

๑.๓.๒ ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดมหาสารคาม พิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทย สามารถแบ่งออก ได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปก คลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ทำให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าว โดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอา ความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่

บริเวณภาคใต้ของ ประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทย ทำให้อากาศเริ่ม ชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะ เดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุก หนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ทำให้ มีฝนตกชุกแล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุ หมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทย

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือล้อมรอบไปด้วยเทือกเขา โดยมีเทือกเขาเพชรบูรณ์อยู่ทาง ทิศตะวันตก และเทือกเขาแดงพญาเย็นอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นแนวกันไม่ให้มรสุมตะวันตก เหนียงใต้พัดเข้าปกคลุมบริเวณจังหวัดมหาสารคามได้เต็มที่ในช่วงฤดูฝนทำให้กลุ่มฝนส่วนใหญ่จะพัดไปตก ทางด้านตะวันตกและด้านใต้ของ เทือกเขา ทำให้ปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดปีของจังหวัดมหาสารคามอยู่ระหว่าง ๑๐๐๐-๑๒๐๐ มิลลิเมตร โดยปริมาณฝน เฉลี่ย ๑๒๐๑.๙ มิลลิเมตร และจำนวนวันที่ฝนตก ๑๐๒ วัน โดย เดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในรอบปี ปริมาณฝนมากที่สุดใน ๑ วัน เคยวัดได้ ๑๘๒.๓ มิลลิเมตร เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

จากสถิติน้ำฝนที่วัดโดยสถานีอุตุนิยมวิทยาสาขาอำเภอโกสุมพิสัย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีโดยแยกเป็นรายเดือนดังตารางที่ ๓ ตารางที่ ๓ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน (ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี, ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งเดือน , จำนวนวันที่ ฝนตก ทั้งปี) ในรอบ ๑๐ ปี (๒๕๕๒ - ๒๕๖๑) ของสถานีอุตุนิยมวิทยา มหาสารคาม สาขาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลสถิติปริมาณน้ำฝนรายเอนปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๗๓.๙	๔.๑	๖๙.๑๗	๐.๐	๔๐.๘	๒	๑.๙	๐	๒.๙	๐	๑๙.๔๘
กุมภาพันธ์	๐.๑	๐.๐	๖๘.๙๑	๓๐.๗	๐	๐	๗.๓	๒๖.๙	๐	๑๓.๑	๑๔.๗๐
มีนาคม	๒.๑	๒๕.๑	๖๖.๖๗	๑๖.๑	๑.๔	๓๘	๕๙.๙	๖.๙	๑๑๕.๓	๖๕.๙	๔๑.๖๓
เมษายน	๑๗๒.๒	๒๖.๓	๗๐.๓๙	๒๒.๔	๑๔๑.๑	๑๓	๑๘๘.๘	๒๘.๑	๑๖๐.๔	๑๐๔.๙	๙๒.๗๖
พฤษภาคม	๔๑๔.๙	๒๐๓.๔	๖๙.๗๗	๒๔.๘	๑๖๙.๖	๔๑	๒๑๗.๗	๒๓๒.๘	๙๗.๐	๑๓๐.๗	๑๖๐.๑๖
มิถุนายน	๕๙.๙	๖๘	๗๓.๕๕	๑๗๔.๔	๒๓๓.๘	๕๘	๑๔๙.๓	๕๒.๒	๑๑๔.๖	๑๖๘.๖	๑๑๕.๒๔
กรกฎาคม	๑๐๓.๕	๑๙๑	๗๙.๐๘	๒๐๘.๐	๒๕๘.๐	๑๕๐	๒๔๕.๓	๑๒๙.๑	๑๘๗.๘	๑๔๘.๔	๑๗๐.๐๒
สิงหาคม	๓๖๒.๓	๒๑๗.๙	๗๙.๑๙	๑๗๖.๘	๓๕๕.๙	๘๖	๑๕๓.๙	๕๗๗.๒	๒๔๗.๗	๑๓๒.๔	๒๓๘.๙๓
กันยายน	๑๙๐.๑	๓๔๗.๕	๘๑.๓๖	๑๕๐.๙	๓๗๖.๗	๕๑	๑๕๘.๔	๑๙๒.๑	๒๐๔.๔	๔๐๑	๒๑๕.๓๕
ตุลาคม	๗๘.๘	๕๑.๑	๗๕.๒๔	๘๓.๗	๑๑๘.๖	๙๓	๒๓.๖	๑๑.๘	๑๒๘.๖	๑๒๓.๙	๖๗.๘๓
พฤศจิกายน	๙.๑	๔.๖	๗๔.๖๔	๑.๓	๓๓.๙	๐	๒๗.๔	๑.๕	๖.๕	๐	๑๕.๙๐
ธันวาคม	๐.๐	๑๗.๗	๖๘.๒๒	๐.๐	๐	๓	๐	๐	๐	๐	๘.๖๐
เฉลี่ย	๑๒๒.๒๔	๙๖.๓๙	๗๓.๐๑	๗๔.๐๙	๑๔๔.๑๕	๔๔.๕๘	๑๐๒.๗๙	๑๐๔.๘๘	๑๐๕.๔๓	๑๐๗.๔๑	๙๖.๗๒

ที่มา สถานีอุตุนิยมวิทยาสาขาอำเภอโกสุมพิสัย

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๘ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคมและธันวาคม
อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๖ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๒๗ องศา
เซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๑๘

ตารางที่ ๔ แสดงสถิติอุณหภูมิต่ำสุด และอุณหภูมิสูงสุด จำแนกเป็นราย ในรอบ ๕ ปี (๒๕๕๕ - ๒๕๖๔)
ของสถานีอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม สาขาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลสถิติอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๒๔.๗๕	๒๔.๐๙	๒๑.๕๑	๒๒.๗๖	๒๕.๐๒	๒๔.๒๕	๑๙.๑	๓๒.๒	๓๓.๔	๒๒.๔๑	๒๔.๕๐
กุมภาพันธ์	๒๖.๔๔	๒๗.๗๐	๒๖.๑๘	๒๖.๐๐	๒๓.๙๖	๒๖.๕	๑๘.๘	๓๖.๔	๓๔.๐	๒๕.๗๘	๒๗.๑๘
มีนาคม	๒๘.๒๖	๒๙.๙๘	๒๙.๙๔	๒๙.๗๙	๒๙.๙๗	๒๙	๒๒.๓	๓๘.๒	๓๗.๒	๒๙.๕๑	๓๐.๔๒
เมษายน	๒๙.๑๖	๓๐.๙๓	๓๐.๑๙	๓๐.๖๕	๓๓.๐๑	๓๐	๒๓.๗	๓๘.๙	๓๖.๑	๓๐.๓๑	๓๑.๓๐
พฤษภาคม	๒๙.๑๑	๒๙.๙๕	๓๐.๔๙	๓๑.๔๑	๓๑.๑๘	๓๐.๕	๒๔.๖	๓๖.๖	๓๗.๙	๓๑.๒๙	๓๑.๓๐
มิถุนายน	๒๙.๑๓	๒๙.๓๗	๒๙.๙๖	๓๐.๒๗	๒๙.๘๘	๒๙	๒๕.๒	๓๖.๔	๓๕.๔	๓๐.๖๐	๓๐.๕๓
กรกฎาคม	๒๘.๕๓	๒๘.๕๔	๒๘.๖๕	๒๘.๗๗	๒๘.๖๘	๒๘.๕	๒๕	๓๕.๑	๓๕.๕	๒๙.๗๒	๒๙.๗๐
สิงหาคม	๒๗.๙๒	๒๗.๙๕	๒๘.๔๔	๒๘.๔๕	๒๘.๘๓	๒๘.๕	๒๔.๙	๓๓.๕	๓๓.๔	๓๐.๐๒	๒๙.๒๐
กันยายน	๒๘.๑๒	๒๗.๕๐	๒๘.๑๘	๒๘.๓๐	๒๗.๙๙	๒๗.๕	๒๔.๕	๓๓.๔	๓๓.๕	๒๘.๒๐	๒๘.๗๒
ตุลาคม	๒๗.๙๓	๒๗.๐๐	๒๗.๗๔	๒๗.๒๕	๒๘.๒๗	๒๖.๕	๒๓.๖	๓๔.๑	๓๐.๑	๒๗.๘๙	๒๘.๐๔
พฤศจิกายน	๒๘.๐๖	๒๖.๖๗	๒๗.๐๙	๒๗.๙๐	๒๖.๙๒	๒๔	๒๑.๗	๓๓.๐	๓๑.๙	๒๖.๗๐	๒๗.๔๐
ธันวาคม	๒๖.๔๔	๒๖.๔๔	๒๓.๘๒	๒๕.๙๕	๒๔.๘๑	๒๒.๕	๒๐.๒	๓๑.๓	๓๐.๕	๒๔.๑๑	๒๕.๖๐
เฉลี่ย	๒๖.๖๖	๒๗.๘๒	๒๘.๐๑	๒๗.๖๘	๒๘.๑๒	๒๘.๒๑	๒๒.๘	๓๔.๙๒	๓๔.๐๗	๓๓.๖๕	๓๑.๒๖

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาสาขาอำเภอโกสุมพิสัย

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

ตำบลหนองเหล็ก มีทางหลวงแผ่นดิน ๑ สาย คือทางหลวงหมายเลข ๒๓๒๒ โสภขุ่น-โกสุม
พิสัย และทางหลวงชนบท ๑ สาย คือทางหลวงหมายเลข มค.๔๐๑๙ จากแยกทางหลวงหมายเลข ๒๓๒๒
(กม.ที่ ๑๗)-บ้านทัน-คูชัย รวมระยะทางที่ผ่านตำบลหนองเหล็ก ๑๓.๕๑๗ กิโลเมตร

การคมนาคมติดต่อของตำบลหนองเหล็ก แบ่งออกได้ดังนี้ คือ

๑. การคมนาคมติดกับอำเภอโกสุมพิสัย

การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบลหนองเหล็กกับอำเภอโกสุมพิสัย ใช้เส้นทางรถยนต์ ซึ่งมีเส้นทางที่สำคัญ คือ ทางหลวงหมายเลข ๒๓๒๒ (สายโกสุม – โสภขุ่น) ตัดผ่านตำบลโดยผ่าน หมู่ที่ ๗ บ้านสวนกล้วย, หมู่ที่ ๑ บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ ๓,๒๐ บ้านหนองหญ้าฆ่า ระยะทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอ ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร

๒. การคมนาคมติดต่อภายในตำบลและตำบลใกล้เคียง ใช้เส้นทางคมนาคม ดังนี้

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๔๐๑๙ (สายบ้านทัน – คูชัย) ใช้ในการเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านในตำบล คือ หมู่ที่ ๒,๑๐,๑๘, ๔,๑๗,๕,๑๕ และ๑๑ใช้ในการติดต่อกับตำบลใกล้เคียง คือ ตำบลนาโพธิ์อำเภอกุตุรงค์ ตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัยระยะทาง ๑๓.๕๑๗กิโลเมตร

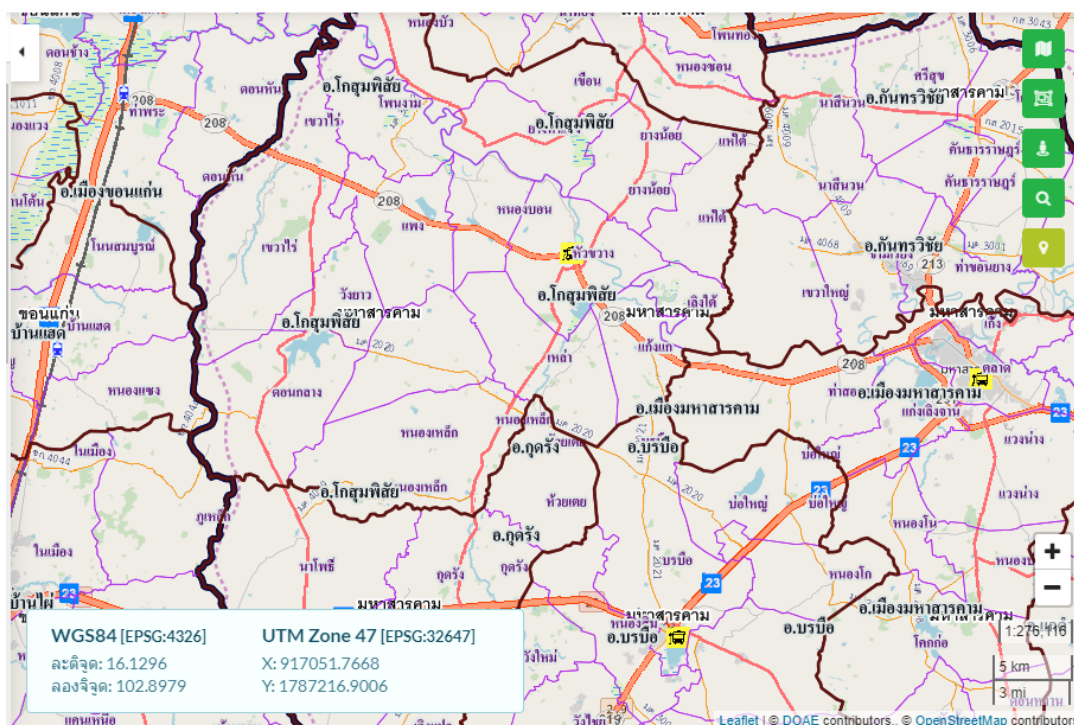
- ถนนลาดยางตัดผ่าน หมู่ที่ ๑๑, ๑๒ โดยเชื่อมติดต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๓๒๒ ระยะทางจากถนนหลักถึงหมู่ที่ ๑๒,๑๔ ประมาณ ๔ กิโลเมตร และไปเชื่อมกับตำบลหนองกุงสวรรค์ระยะทาง ๕ กิโลเมตร

- ถนนลาดยางตัดผ่านหมู่ที่ ๙,๑๓ โดยเชื่อมติดกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๓๒๒ ระยะทางจากถนนหลักช่วงบ้านโนนสะอาดถึงหมู่ที่ ๙,๑๓, ประมาณ ๔.๕ กิโลเมตร

๓. การบริการรถโดยสารและพาหนะอื่น ๆ

- การบริการรถโดยสารประจำทาง (สายโกสุมพิสัย – บ้านไผ่) เป็นรถโดยสารที่วิ่งรับผู้โดยสารระหว่างอำเภอ คืออำเภอโกสุมพิสัย ถึงอำเภอบ้านไผ่จังหวัดขอนแก่นผ่านอำเภอกุตุรงค์จังหวัดมหาสารคาม

- พาหนะอื่น ๆ ที่ใช้ในการขนส่ง ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอีแต่น รถบรรทุกเล็ก และรถบรรทุกสิบล้อ เป็นต้น

ภาพที่ ๘ เส้นทางคมนาคม

(ที่มา : ระบบแผนที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร)

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

การเดินทางจากอำเภอโกสุมพิสัยเดินทางไปยังจังหวัดขอนแก่น ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๘ เดินทางไปยังจังหวัดหนองบัวลำภู ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๘ เชื่อมต่อกถนนหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓ เดินทางไปยังจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒ เดินทางไปยังจังหวัดกาฬสินธุ์ และใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๙ เดินทางไปยังจังหวัดสุรินทร์ รายละเอียดดังภาพที่ ๙

ภาพที่ ๙ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด
(ที่มา : ระบบแผนที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร)

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

แหล่งน้ำ มีทั้งแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้นแสดงดังตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลหนองเหล็ก

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม	แหล่งน้ำธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
๑	บ้านวังขอนจิก	- ฝ่ายหินร่อง	พอใช้	-	✓ -
๑๘	บ้านโนนสูง	-ฝ่ายห้วยพงโพด	พอใช้		/
๓	บ้านหนองเหล็ก	- คูฝายใหญ่	เหมาะสม	/	

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม	แหล่งน้ำธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ที่มา : ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองเหล็ก ปี ๒๕๖๒

หมายเหตุ : เกษตรกรในตำบลหนองเหล็ก จะอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในการเพาะปลูก เพราะแหล่งน้ำเหล่านี้ในหน้าแล้งจะแห้งขอด

๑.๕.๒ พื้นที่ชลประทาน

ในเขตพื้นที่ตำบลหนองเหล็กไม่มีโครงการชลประทานและแม่น้ำไหลผ่าน

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง และบางส่วนอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สปก.) พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลังโรงงาน อ้อยโรงงาน ไม้ผล พืชผักต่างๆ ตำบลหนองเหล็ก มีเนื้อที่ทั้งหมด ๕๙.๘๘๑.๒๕ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ ๓๖,๐๔๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๑๙ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่ป่า ๒,๕๑๒ ไร่ พื้นที่สาธารณะ ๒,๘๔๓ ไร่ แหล่งน้ำสาธารณะ ๓๓๐ ไร่ และที่อยู่อาศัย ๑,๒๗๙ ไร่

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงเกี่ยวข้าว ปลูก-ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทানাพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

ประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี ๒๕๖๔ มูลค่า ๖๒,๗๕๕ ล้านบาท มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ จำนวน ๒,๒๓๘ ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี จำนวน ๘๐,๔๒๒ บาท คิดเป็นลำดับที่ ๕๘ ของประเทศ และเป็นลำดับที่ ๘ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสาขาที่มีมูลค่าสูงสุดและมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัด แยกเป็น

- ภาคเกษตร จำนวน ๑๒,๒๒๗ ล้านบาท ซึ่งจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ ๕,๒๙๑.๖๘๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๓๐๗,๓๐๑.๘๗ ไร่ และข้อมูลสำรวจ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จังหวัดมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๒,๘๑๘,๕๗๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๒ ของพื้นที่จังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม อาชีพสำคัญได้แก่ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การเกษตรจึงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัด มหาสารคาม

- ภาคนอกเกษตร จำนวน ๔๒,๐๓๗ ล้านบาท และมีสาขาที่มีมูลค่าสูงสุด ๓ อันดับแรก คือ อันดับ ๑ สาขาการศึกษา จำนวน ๑๑,๒๑๐ ล้านบาท โดยจังหวัดมหาสารคาม มีนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย มากกว่า ๖๐,๐๐๐ คน ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัด อันดับ ๒ สาขาการผลิต จำนวน ๘,๑๗๘ ล้านบาท และอันดับ ๓ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ จำนวน ๗,๐๑๒ ล้านบาท ตามลำดับ

๑.๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔ พบว่า ประชากรมีระดับรายได้ต่อปีเฉลี่ย ๖๗๔๘๖.๕๒ บาท/คน/ปี โดยรายได้หลักมาจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ สามารถจำแนกเป็นรายหมู่บ้านดังนี้

ตารางที่ ๖ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีรายหมู่บ้าน ตำบลหนองเหล็ก

หมู่	บ้าน	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี	หมายเหตุ
๑	บ้านโนนสะอาด	๗๖,๑๐๕.๔๔	
๒	บ้านวังขอนจิก	๕๖,๑๙๕.๕๐	
๓	บ้านหนองหญ้าม้า	๕๘,๒๒๔.๔๓	
๔	บ้านโคกหมากมาย	๖๗,๑๑๓.๖๗	
๕	บ้านดู่เหนือ	๕๕,๑๗๐.๖๖	
๖	บ้านหนองแวง	๗๑,๗๐๐.๐๐	
๗	บ้านสวนกล้วย	๒๓๙,๙๙๒.๔๒	
๘	บ้านโคกสี	๕๔,๔๗๘.๘๔	
๙	บ้านนาล้อม	๘๓,๑๙๗.๔๙	
๑๐	บ้านโนนสูง	๖๑,๘๘๒.๑๘	
๑๑	บ้านทัน	๔๖,๑๙๐.๔๙	
๑๒	บ้านหนองเหล็ก	๕๕,๕๗๑.๐๙	
๑๓	บ้านโคกสว่าง	๙๐,๔๓๐.๘๐	
๑๔	บ้านหนองเหล็กพัฒนา	๖๐,๔๗๑.๗๘	
๑๕	บ้านสว่างพัฒนา	๔๖,๙๐๒.๗๔	
๑๖	บ้านทัน	๘๙,๓๗๑.๐๒	
๑๗	บ้านโพธิ์ทอง	๖๘,๕๒๖.๔๒	
๑๘	บ้านโนนสูง	๗๗,๓๒๙.๑๙	
๑๙	บ้านหนองสระพัง	๕๔,๓๓๙.๘๗	
๒๐	บ้านหนองหญ้าม้า	๔๑,๗๙๐.๘๐	
เฉลี่ยทั้งสิ้น		๖๗,๔๘๖.๕๒	

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชน (๒๕๖๔)

ตารางที่ ๗ ผลผลิต ต้นทุนการผลิต รายได้ ของการผลิตพืชเศรษฐกิจในตำบลหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๓/๖๔

ชนิดพืช	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท)	รายได้ต่อไร่ (บาท)
ข้าวนาปี	๔๒๐ ก.ก.	๒,๕๕๐	๔,๘๓๐
อ้อยโรงงาน	๑๐.๕ ตัน	๗,๗๙๒	๗,๙๘๐
มันสำปะหลัง	๓.๕ ตัน	๓,๙๕๐	๘,๐๕๐

๑.๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

ตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๐ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น ๙,๙๒๔ คน เป็นชาย ๔,๙๔๒ คน หญิง ๔,๙๘๒ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๒,๕๐๐ ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร ๑,๗๓๒ ครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๓.๙๗ คนต่อครัวเรือน

ตารางที่ ๘ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้นำหมู่บ้าน
				รวม	ชาย	หญิง	
๑	บ้านโนนสะอาด	๑๒๔	๗๔	๔๕๕	๒๒๗	๒๒๘	นายมนูญ สุทธิมาตย์
๒	บ้านวังขอนจิก	๑๔๔	๑๑๒	๖๐๔	๓๑๖	๒๘๘	นายวรรณ ศรีเมืองเป้า
๓	บ้านหนองหญ้า ม้า	๙๑	๗๐	๓๙๐	๑๙๓	๑๙๗	น.ส.นฤมล ภูลาด
๔	บ้านโคกหมาก มาย	๑๒๐	๘๖	๔๘๙	๒๔๑	๒๔๘	นายศรชัย เจนการณ
๕	บ้านคูเหนือ	๑๔๔	๘๘	๕๕๑	๒๖๑	๒๙๐	นายศรชัย เจนการ
๖	บ้านหนองแวง	๙๓	๖๐	๓๐๖	๑๕๖	๑๕๐	นายรันดร ศรีลากลาง
๗	บ้านสวนกล้วย	๑๙๗	๑๒๑	๗๑๑	๓๕๗	๓๕๔	นายประหยัด แสนภักดี
๘	บ้านโคกสี	๑๐๙	๗๒	๓๕๔	๑๘๕	๑๖๙	นายเกษตร ภรภิรมย์
๙	บ้านนาล้อม	๑๓๙	๘๔	๕๒๕	๒๗๓	๒๕๒	นายสุนทร โสนิราช
๑๐	บ้านโนนสูง	๑๙๑	๑๓๙	๗๗๗	๓๗๘	๓๙๙	นางมูจรินทร์ ชินสุทธิ
๑๑	บ้านทัน	๑๐๘	๘๐	๔๑๐	๑๙๔	๒๑๖	นายเกษม พานิน
๑๒	บ้านหนองเหล็ก	๑๕๕	๑๒๖	๗๒	๒๗๕	๒๙๗	นายชวน ศรีโมรส
๑๓	บ้านโคกสว่าง	๘๑	๔๑	๒๓๑	๑๑๘	๑๑๓	นายธงชัย เสนานันท์
๑๔	บ้านหนองเหล็ก พัฒนา	๑๒๙	๔๙	๕๕๘	๒๙๐	๒๖๘	นางสมพิช สีชัยปัญหา
๑๕	บ้านสว่างพัฒนา	๑๒๖	๙๙	๕๒๕	๒๖๗	๕๘	นายพงษ์ศักดิ์ พรศักดิ์
๑๖	บ้านทัน	๑๓๒	๘๑	๔๗๔	๒๔๑	๒๓๓	นายราวี สีบัวบุญ
๑๗	บ้านโพธิ์ทอง	๑๒๑	๗๒	๕๒๒	๒๓๗	๒๘๕	นายไชยพล ชัยสังหาร
๑๘	บ้านโนนสูง	๑๔๖	๑๑๐	๖๐๙	๓๒๓	๒๘๖	นายวีระ สีสมัย
๑๙	บ้านหนองสระ พัง	๑๓๘	๗๒	๕๑๖	๒๔๔	๒๗๒	นายวิโรจน์ ศรีทัด
๒๐	บ้านหนองหญ้า ม้า	๗๕	๖๒	๓๔๕	๑๖๖	๑๗๙	นายพจน์ นึกกระโทก
รวม				๙๙๒๔	๔๙๔๒	๔๙๘๒	-

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง (กรกฎาคม ๒๕๖๔)

๑.๖.๕ การศึกษา

ในตำบลหนองเหล็กมีโรงเรียน จำนวน ๗ แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส ๒ แห่ง

- (๑) โรงเรียนหนองเหล็กศึกษาเป็นโรงเรียนมัธยม ม๑ - ม.๖
- (๒) โรงเรียนบ้านหนองแวงสวนกล้วยหมู่๖,๗,๑๙เปิดสอนป.๑ - ป.๖
- (๓) โรงเรียนบ้านโนนสะอาดหนองหญ้าฆ่า หมู่ ๑,๓,๘,๒๐ เปิดสอน ป.๑ - ป.๖
- (๔) โรงเรียนบ้านนาล้อมโคกสว่าง หมู่ที่ ๙,๑๓ เปิดสอน ป.๑ - ป.๖
- (๕) โรงเรียนบ้านทันคูเหนือ หมู่ที่ ๕,๑๑,๑๕,๑๖ เปิดสอน ป.๑ - ม.๓
- (๖) โรงเรียนบ้านหนองเหล็ก หมู่ ๑๒ ๑๔ เปิดสอน ป.๑ - ป.๖
- (๗) โรงเรียนบ้านโคกหมากมาย หมู่ที่ ๔,๑๗เปิดสอน ป.๑ - ป.๖
- (๘) โรงเรียนบ้านโนนสูงวังขอนจิกหมู่ที่ ๒,๑๐,๑๘เปิดสอน ป.๑ - ป.๖

๑.๖.๖ สาธารณสุข

ตำบลหนองเหล็กมีสถานที่รักษาพยาบาลคือสถานอนามัยประจำตำบล ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๕ บ้านคูเหนือ ซึ่งปัจจุบันยกฐานะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกหมู่บ้าน การให้บริการจะให้บริการขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน รับฝากครรภ์ ให้อาหารเสริม วางแผนครอบครัว ชุดหินปูน เป็นต้น

๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลหนองเหล็กนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งงามปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี่** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนบแบ่งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจี่ต่อหน้าทำให้เกิดความปีติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญฆะเหวด เป็นการทำบุญและ

ฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมฤตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก้อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางที่จะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแต่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าเป็นช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแต่พระภิกษุสามเณร สมทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก**(กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ใน

วันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมตภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจ่านำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเรือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

- ๑) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
- ๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
- ๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
- ๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
- ๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตุงเหียน
- ๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
- ๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ รูปเทียน สมมาผัว และให้เอารูปเทียนถวายพระ
- ๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
- ๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน เครื่องอัฐบริวารไปถวายพระ
- ๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเงรจา
- ๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
- ๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
- ๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
- ๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือ เป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิด ความสุขความเจริญ คดีนี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลุ

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหริดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ชนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอ ขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไรนา เมื่อชาวบ้านเข้าห้กร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไป เป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้อง ทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผี ตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หลึงยืนเยี้ยว คะลำ (ห้ามผู้หลึงยืนเยี้ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตู นั่งตันขันได่ นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตก เป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเฮือนเดียวกันกินพร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ - ใช้นินเชี้ยเสื่อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผัดกัน ช่มเหงกัน ด่าป้อยญาติกัน คะลำ

๑.๖.๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่ง การดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวนสมาชิกในกลุ่ม(ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกมันสำปะหลัง		/	/	๗	๒๕๖

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวนสมาชิกในกลุ่ม(ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
	บ้านโนนสูง					๒
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านนาล้อม		/	/	๗	๒๕๕๙
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านสวนกล้วย		/	/	๗	๒๕๕๙
๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านสว่างพัฒนา		/	/	๗	๒๕๕๙
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองเหล็ก		/	/	๗	๒๕๕๙
๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อหมู่ ๕		/	/	๗	๒๕๕๙
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านโนนสูง		/	/	๗	๒๕๕๙
๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านวังขอนจิกหมู่ที่ ๒		/	/	๘	๒๕๕๐
๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงกระบือบ้านโพธิ์ทอง		/	/	๙	๒๕๕๙
๑๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงกระบือบ้านโคกหมากมาย		/	/	๙	๒๕๕๙
๑๑	วิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์กระบือบ้านโนนสูง ม.๑๐ม.๑๘		/	/	๑๓	๒๕๕๘
๑๒	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรบ้านนาล้อม	/		/	๕๓	๒๕๕๘
๑๓	วิสาหกิจชุมชนเกษตรร่วมใจปลูกตะไคร้			/	๗	๒๕๕๗
๑๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกมันสำปะหลังบ้านโนนสูง			/	๗	๒๕๖๒
๑๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกอ้อยบ้านโนนสูง			/	๗	๒๕๖๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (มกราคม ๒๕๖๔)

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑.๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน เมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลหนองเหล็ก สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่อื่นๆ (เช่น ไม้ละเมาะ) ซึ่งรายละเอียดแสดงในตารางที่ ๙

ตารางที่ ๑๐ สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑	พื้นที่ทั้งหมด	๕๙,๘๘๑.๒๕ ไร่	
	๑.๑พื้นที่การเกษตร	๓๖,๐๔๒ ไร่	๖๐.๑๙
	๑.๒ ที่อยู่อาศัย	๑,๒๗๙ ไร่	๒.๑๔
	๑.๓ ที่สาธารณะป่าชุมชนแหล่งน้ำ ชุมชน	๓,๑๗๓ ไร่	๕.๓๐
	๑.๔ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้เศรษฐกิจ	๒,๔๒๓ ไร่	๔.๐๔
	๑.๕ ป่าไม้ (ป่าดินแดง-วังกุ้ง) ป่าเสื่อม โทรม, ทำเลเลี้ยงสัตว์	๑๔๓๙๔ .๒๕	๒๔.๐๔
๒	พื้นที่ลำห้วยถนนและอื่นๆ	๒,๕๗๐	๔.๒๙
	รวม	๕๙,๘๘๑.๒๕ ไร่	๑๐๐.๐๐

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๒

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลหนองเหล็ก

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๑) สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลหนองเหล็กมีจำนวน ๓ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

๑ นายประทีป ตาแสงสา หมู่ ๑๓ เกษตรกรต้นแบบด้านการประชาสัมพันธ์เศรษฐกิจพอเพียงเกษตรผสมผสาน การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เป็นพื้นที่ปลูกข้าวแต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ดอนจึงทำให้ผลผลิตข้าวที่ปลูกได้ผลผลิตน้อย จึงปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวมาเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย อำเภอโกสุมพิสัย ด้านเกษตรผสมผสาน การเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุง

๒ นายมงคล จอประยูร หมู่ ๑๔ เกษตรกรต้นแบบประชาสัมพันธ์การทำเกษตรตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ และด้าน การปรับปรุงดินบำรุงดิน/การให้น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน เป้าหมาย – ความต้องการ ทดสอบการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ควรปรับปรุงดินอย่างไร และควรใช้อัตราปุ๋ยเคมี เท่าใด เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และดินมีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนเทคโนโลยีในแปลงต้นแบบเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สำหรับการปลูกมัน สำปะหลังให้ได้ผลผลิตการปลูกผักเพื่อให้เกิดรายได้

๓ นายเดชทำ ชินสุทธิ หมู่ ๑ เกษตรกรต้นแบบ Smart Farmer ด้านการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการทำการเกษตรที่เป็นพืชสมุนไพรโดยเป็นทั้งคนปลูกผู้รวบรวมผลผลิตจากสมาชิกและจำหน่ายกับบริษัท ทำให้สามารถลดปัญหาด้านการตลาดได้เป็นอย่างดี

๒) ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

(๑) ทรัพยากรน้ำ

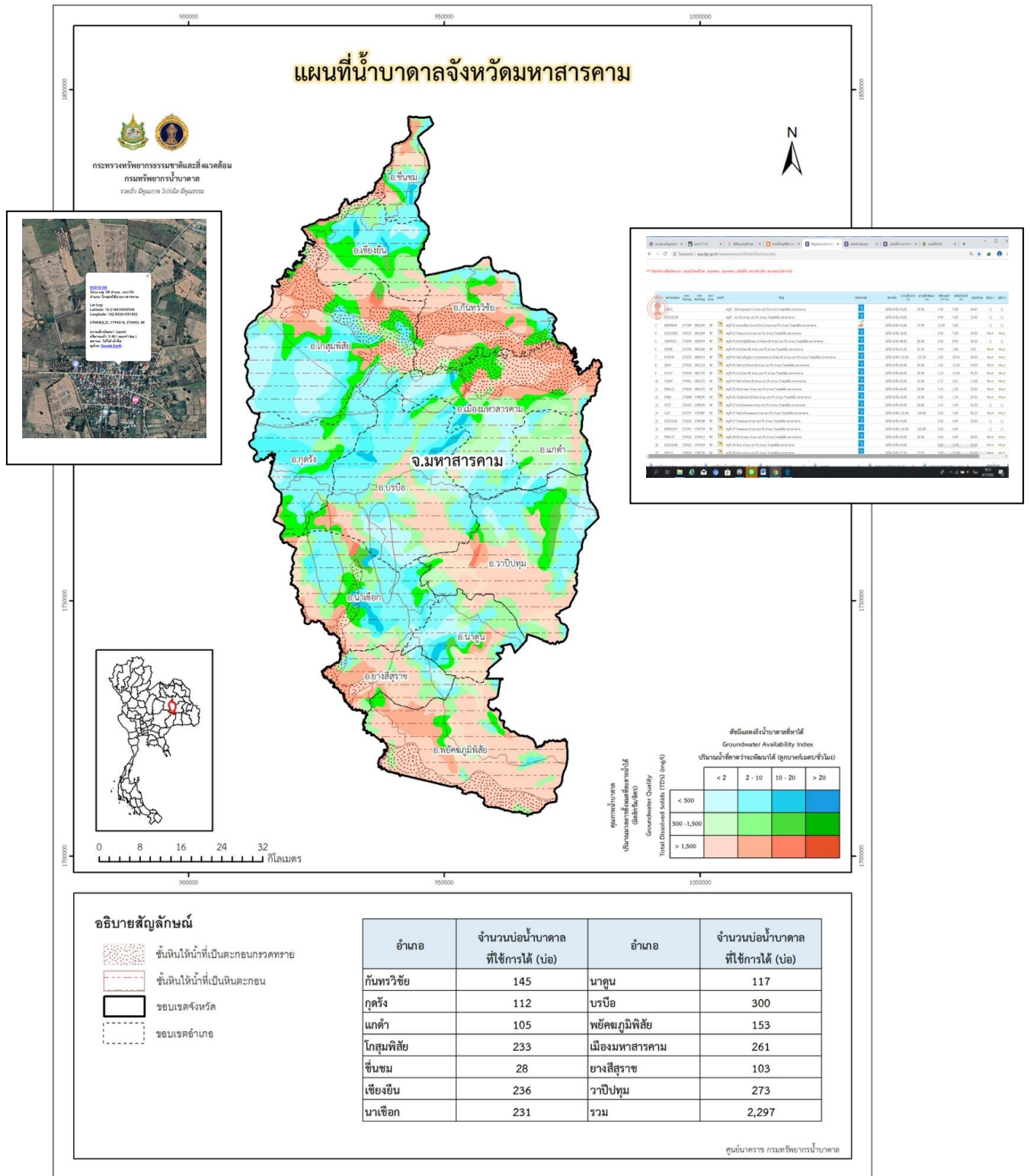
ตำบลหนองเหล็กอยู่นอกเขตชลประทานไม่มีแม่น้ำสำคัญมีแต่ลำห้วยที่ต้นเขินมีน้ำเฉพาะฤดูฝนส่วนฤดูแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตรแบบธรรมชาติโดยลำห้วยดังกล่าวมี ๔ แห่งหนอง ๕ แห่งเกษตรกรในพื้นที่ อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลักนอกจากนี้ มีบ่อน้ำในไร่นาและบ่อบาดาลสำหรับปลูกพืชฤดูแล้ง แสดงดังตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลหนองเหล็ก

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม	แหล่งน้ำธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
๑	บ้านวังขอนจิก	- ฝายหินร่อง	พอใช้	-	✓ -
๑๘	บ้านโนนสูง	- ฝายห้วยพงโพด	พอใช้	-	/
๑๒	บ้านหนองเหล็ก	- คูฝายใหญ่	เหมาะสม	-	/
๑๑	ทัน	หนองสิม	ปานกลาง	-	/

ที่มา : ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองเหล็ก ปี 2563

หมายเหตุ : เกษตรกรในตำบลหนองเหล็ก จะอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในการเพาะปลูก เพราะแหล่งน้ำเหล่านี้ในหน้าแล้งจะแห้งขอด

ภาพที่ ๑๐ แสดงแผนที่น้ำบาดาลจังหวัดมหาสารคาม

*** ข้อมูลการสืบค้นตาราง : บอกละเอียด, บอกละเอียด, บอกละเอียด (ระดับพื้นที่), สภาพน้ำ(สี), สภาพของ(ใช้การได้)

พื้นที่	หมายเลขบ่อ	utm Easting	utm Northing	utm Zone	แผนที่	ที่อยู่	ประเภทบ่อ	สถานะ	ความลึกเงา (m)	ความลึกที่หน้า (m)	ปริมาณน้ำ (m ³ /hr)	ระดับน้ำปกติ (m)	ระยะน้ำลด	รูปที่ 1	รูปที่ 2
	D1815					หมู่ที่ 1 - ตำบลหนองขาง ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					1.58	5.90	44.87		
	DCD16178					หมู่ที่ 1 - เขว้าไร่ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					4.99	4.00	32.00		
3	6004A046	277384	1802339	48		หมู่ที่ 02 หนองเขื่อน (นากรรมา) ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					15.00	5.00			
4	DCD16183	276537	1803284	48		หมู่ที่ 03 หนองเขื่อน ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					2.00	4.00	10.00	Pic1	Pic2
5	5504F015	272040	1802454	48		หมู่ที่ 04 ตำบลภู่อุบัติธรรม บ้านโนนราชย์ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					2.60	8.50	36.50		
6	DP186	274793	1802106	48		หมู่ที่ 04 บ้านโนนราชย์ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					4.10	3.00	4.20	Pic1	Pic2
7	RTB140	275279	1800714	48		หมู่ที่ 04 ตำบลภู่อุบัติธรรม บ้านโนนราชย์ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					1.00	29.50	30.00	Pic1	Pic2
8	D634	275462	1801124	48		หมู่ที่ 04 บ้านโนนราชย์ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					1.59	12.00	54.00	Pic1	Pic2
9	D1547	274545	1801755	48		หมู่ที่ 04 บ้านโนนราชย์ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					1.14	12.00	45.30	Pic1	Pic2
10	D1842	274941	1802235	48		หมู่ที่ 04 บ้านโนนราชย์ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					2.72	5.61	13.58	Pic1	Pic2
11	MSK113	274026	1801515	48		หมู่ที่ 05 ที่สาธารณะ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					4.10	3.50	32.00	Pic1	Pic2
12	D966	272898	1798345	48		หมู่ที่ 05 ไร่ชัยบ้านวังโพน ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					1.82	3.30	24.30	Pic1	Pic2
13	D737	272453	1798109	48		หมู่ที่ 07 บ้านโนนหอม ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					1.14	4.50	52.50		
14	L227	272757	1797987	48		หมู่ที่ 07 บ้านโนนหอม ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					3.05	5.40	56.10	Pic1	Pic2
15	DCD16181	272626	1798198	48		หมู่ที่ 07 บ้านโนนหอม ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					2.20	6.60	19.00		
16	6004C019	271941	1797734	48		หมู่ที่ 07 บ้านโนนหอม ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					3.00	6.00			
17	MSK127	270432	1794151	48		หมู่ที่ 08 ที่สาธารณะ ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					3.00	6.00	30.00	Pic1	Pic2
18	DCD16186	270453	1794318	48		หมู่ที่ 08 ตำบล ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					3.50	5.00	25.00	Pic1	Pic2
19	MSK19	270606	1794326	48		หมู่ที่ 08 ตำบล ตำบล เขว้าไร่ อำเภอ โกล่มพิสัย มหาสารคาม					3.50	5.00	25.00	Pic1	Pic2

ตารางที่ ๑๑ แสดงบ่อบาดาลตำบลหนองเหล็ก
 ที่มา: กลุ่มระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๓) สิ้นค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่เป็นหลัก อาชีพเสริม ปลุกผัก รั้งจ้าง ดังนั้น
 สิ้นค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมาได้แก่ พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และปลุกผักขาย
 ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นสินค้าหลักที่สร้างรายได้ให้เกษตรกรตำบลหนองเหล็ก
 ซึ่งมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

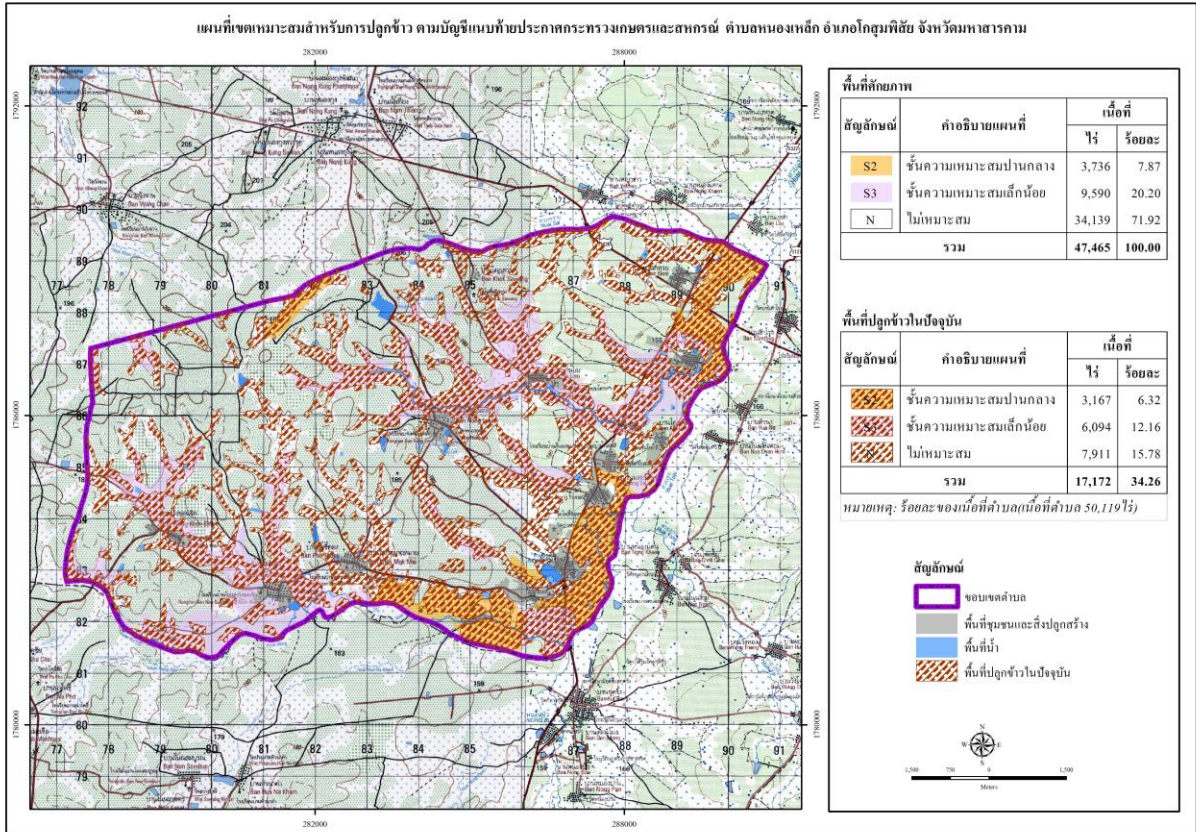
สิ้นค้าเกษตรที่สำคัญ

(๑) ข้าว

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลหนองเหล็ก มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง
 จำนวน ๑๒,๒๑๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๙ รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมมากจำนวน ๗,๕๖๓ ไร่ คิดเป็นร้อย
 ละ ๑๑.๒๖ พื้นที่ความเหมาะสมน้อย จำนวน ๖,๘๓๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๘ และพื้นที่ไม่เหมาะสม
 จำนวน ๔๐,๕๕๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓๗ ตามลำดับ

ภาพที่ ๑๒ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองเหล็ก มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑,๗๓๘ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑,๖๕๔ ไร่ ในปี ๒๕๖๓ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๑,๖๕๔ ไร่ ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๓/๖๔ ตำบลหนองเหล็ก

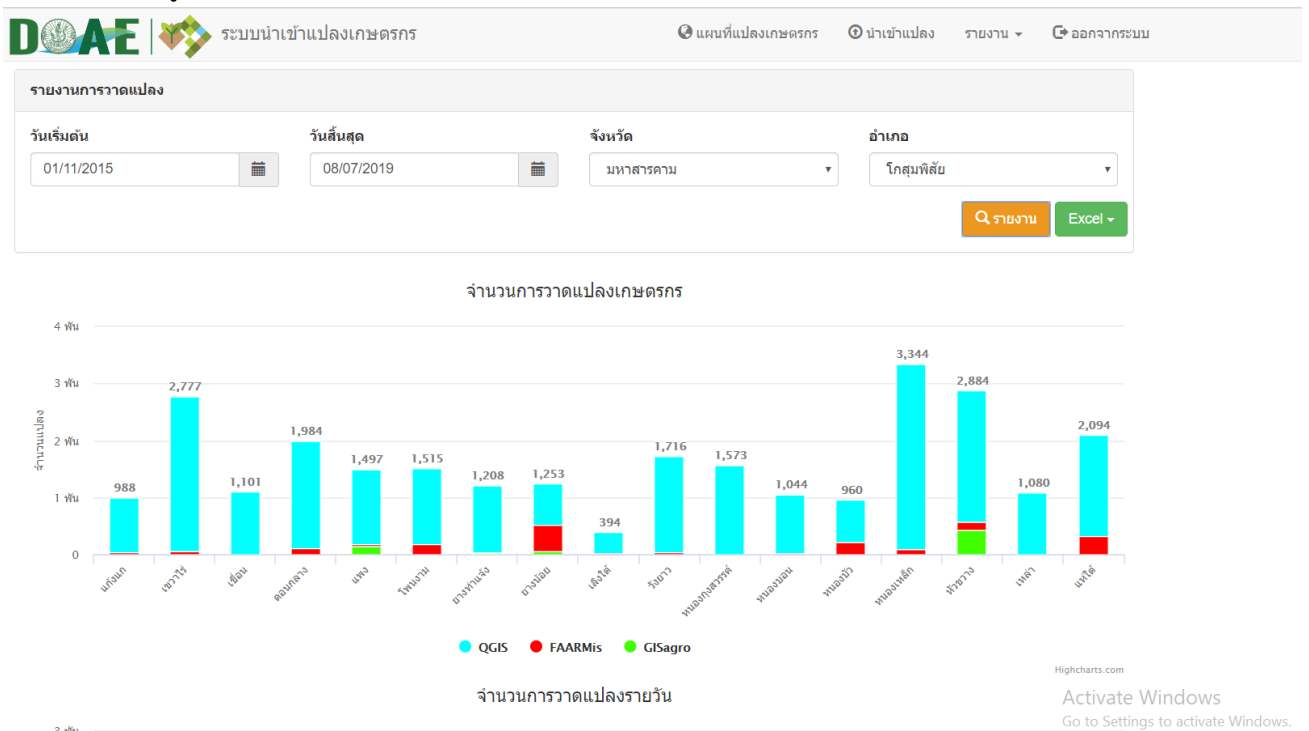
หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ข้าวนาปี	
		ราย	ไร่
๑	บ้านโนนสะอาด	๗๕	๗๙๑
๒	บ้านวังขอนจิก	๑๔๔	๑,๔๒๖
๓	บ้านหนองหญ้าม้า	๗๒	๗๗๐
๔	บ้านโคกหมากมาย	๙๓	๘๑๔
๕	บ้านคูเหนือ	๗๓	๗๘๙
๖	บ้านหนองแวง	๖๕	๖๕๖
๗	บ้านสวนกล้วย	๑๒๐	๑,๑๖๐
๘	บ้านโคกสี	๔๔	๓๑๗
๙	บ้านนาล้อม	๑๐๘	๑,๑๐๐
๑๐	บ้านโนนสูง	๑๘๐	๑,๘๕๑
๑๑	บ้านทัน	๖๐	๕๕๔
๑๒	บ้านหนองเหล็ก	๑๓๙	๑,๕๕๙

๑๓	บ้านโคกสว่าง	๔๕	๕๕๕
๑๔	บ้านหนองเหล็กพัฒนา	๗๓	๘๔๒
๑๕	บ้านสว่างพัฒนา	๕๙	๖๑๖
๑๖	บ้านทัน	๖๑	๕๙๗
๑๗	บ้านโพธิ์ทอง	๗๐	๗๖๕
๑๘	บ้านโนนสูง	๔๗	๔๗๓
๑๙	บ้านหนองสระพัง	๗๖	๗๔๕
๒๐	บ้านหนองหญ้าม้า	๖๔	๗๒๒
รวม		๑,๖๕๗	๑๖,๑๖๗

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลงวัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒ พบว่าตำบลหนองเหล็กมีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๓,๓๔๔ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน รายละเอียดดังตารางที่ ๑๒

ภาพที่ ๑๒ ข้อมูลจากการวาดแปลง

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

๑.ใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก๕๐๐-๑๐๐๐ กก/ไร่แล้วไถกลบพร้อมกับตอซังข้าว เดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ เพื่อให้ตอซังย่อยสลายเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ในอัตรา

๒.หว่านเมล็ดพืชปุ๋ยสดอัตรา๕-๗ก.ก/ไร่ช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม

๓. ไถกลบต้นพืชปุ๋ยสดเมื่ออายุได้๔๕วันหรือช่วงพืชออกดอกได้๓ใน๔ส่วน

การเตรียมเมล็ดพันธุ์

๑. เตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา๑๕- ๒๐กิโลกรัม/ไร่ คลุกด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มาหว่านข้าวแห้งแล้วพรวนดินกลบ

๒. เมื่อต้นข้าวอายุได้ ๓๐วัน ฉีดพ่นด้วยน้ำหมักชีวภาพและปลูกซ่อมส่วนที่ต้นข้าวไม่งอก๕-๑๐ เซนติเมตร

๓.กำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยเมื่อข้าวอายุได้๓๐-๔๕วันโดยใช้สูตร ๑๖-๑๖-๘จำนวน๒๕-๓๐ก.ก./ไร่และ ๑๖-๒๐-๐ในนาดินเหนียว

ตารางที่ ๑๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ต้นทุน/ไร่		รายรับ/ไร่	
รายการ	เงิน	รายการ	เงิน
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๐๐	ผลผลิต ๔๓๕ กิโลกรัม/ไร่	
๒. ค่าเตรียมดิน	๖๕๐	ราคาในท้องถื่น ๑๓ บาท/กิโลกรัม	
๒. ค่าแรงงาน (ปลูก/ดูแลรักษา/เก็บเกี่ยว)	๗๕๐	(๔๓๕ X ๑๓ = ๕,๖๕๕)	
๓. ค่าสารเคมี/ค่าปุ๋ย	๔๘๐		
๔. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๘๕๐		
รวม	๓,๒๓๐	รวม	๕,๖๕๕
หมายเหตุ : รายได้ - ต้นทุน = กำไร			๒,๔๒๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย ,๒๕๖๒

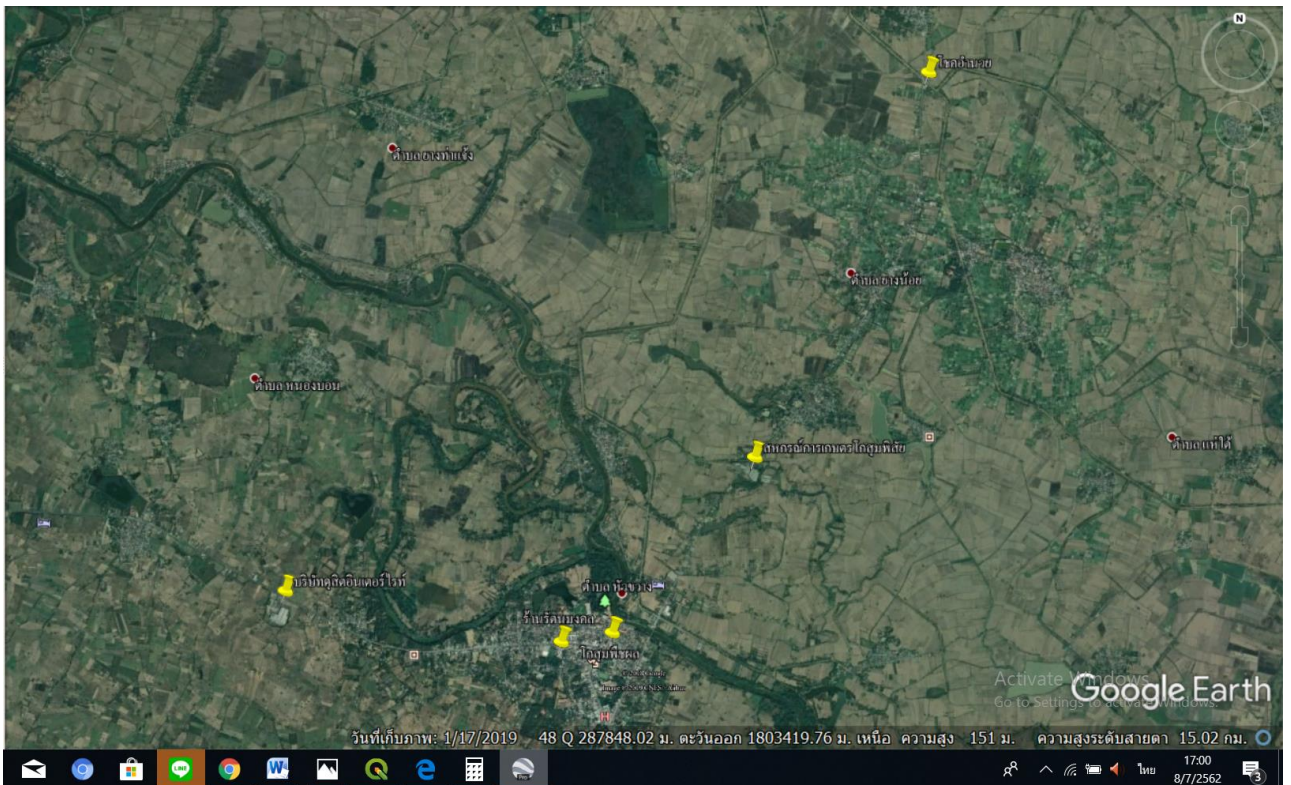
สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมีคู่แข่งชั้นมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลกระทบต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบันราคาข้าว เปลือก เจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคา ต้นละ ๑๐,๙๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท ราคาข้าว เปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ต้นละ ๑๒,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ บาท

เกษตรกรตำบลหนองเหล็ก สามารถขายผลผลิตข้าวให้กับจตุรรับซื้อในพื้นที่ใกล้เคียง ใน อำเภอโกสุมพิสัย จำนวน ๕ แห่ง รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ จุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ใกล้เคียง

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	บริษัทดุสิตอินเตอร์ไรท์	๖	หนองบอน	โกสุมพิสัย
๒	โกสุมพีซผล	๒	หัวขวาง	โกสุมพิสัย
๓	ร้านรัตนมงคล	๑๒	หัวขวาง	โกสุมพิสัย
๔	โชคอำนวย	๖	ยางน้อย	โกสุมพิสัย
๕	สหกรณ์การเกษตรโกสุมพิสัย	๕	ยางน้อย	โกสุมพิสัย

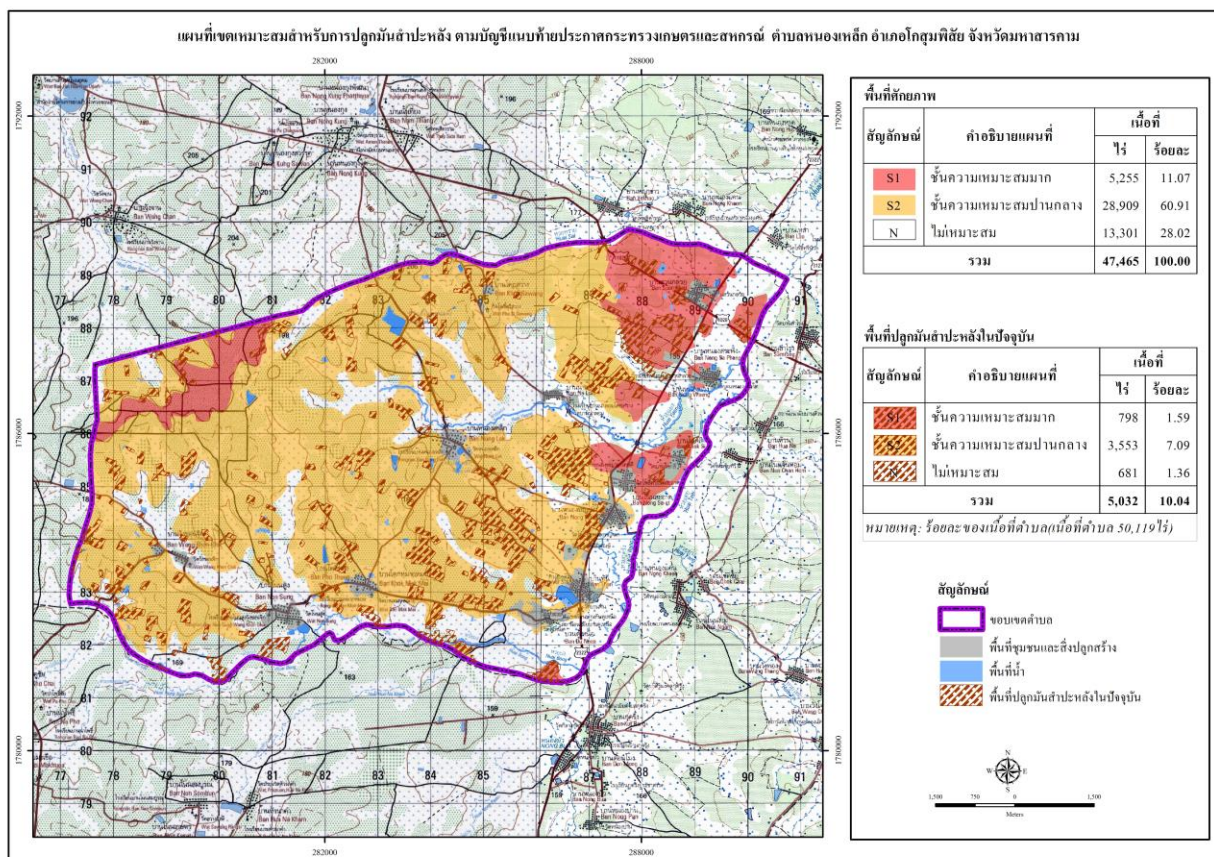

ภาพที่ ๑๓ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว
(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๒)

(๒) มันสำปะหลังโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังโรงงาน

ความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง พบว่าตำบลหนองเหล็ก มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๘,๕๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมมากจำนวน ๕,๕๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๑ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๓,๓๕๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๒ ตามลำดับ

ภาพที่ ๑๔ ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองเหล็ก มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑,๑๑๓ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๑,๔๕๓ ไร่ในปี ๒๕๖๓ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๑๑,๔๕๓ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๖ จำนวนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๑,๑๑๓	๑๑,๔๕๓	-	๑๑,๔๕๓
มันสำปะหลัง	๑,๑๑๓	๑๑,๔๕๓	-	๑๑,๔๕๓

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๓/๖๔ ตำบลหนองเหล็ก พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑,๑๑๓ ราย พื้นที่ ๑๑,๔๕๓ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๗ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๓/๖๔ ตำบลหนองเหล็ก

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	มันสำปะหลังโรงงาน	
		ราย	ไร่
๑	บ้านโนนสะอาด	๓๗	๔๕๑
๒	บ้านวังขอนจิก	๑๒๖	๒,๔๘๖
๓	บ้านหนองหญ้าม้า	๗๒	๘๑๒
๔	บ้านโคกหมากมาย	๕๖	๙๙๔
๕	บ้านดู่เหนือ	๕๘	๗๗๙
๖	บ้านหนองแวง	๕๐	๓๘๑
๗	บ้านสวนกล้วย	๖๖	๗๕๙
๘	บ้านโคกสี	๒๓	๒๗๗
๙	บ้านนาล้อม	๕๔	๘๖๔
๑๐	บ้านดอนสูง	๑๑๕	๑,๙๖๙
๑๑	บ้านหัน	๕๑	๖๑๐
๑๒	บ้านหนองเหล็ก	๙๗	๑,๙๑๕
๑๓	บ้านโคกสว่าง	๓๒	๖๖๔
๑๔	บ้านหนองเหล็กพัฒนา	๕๒	๘๗๔
๑๕	บ้านสว่างพัฒนา	๓๔	๖๔๙
๑๖	บ้านหัน	๑๕	๒๒๕
๑๗	บ้านโพธิ์ทอง	๕๕	๙๒๗
๑๘	บ้านโนนสูง	๒๙	๕๑๘
๑๙	บ้านหนองสระพัง	๕๑	๖๕๖
๒๐	บ้านหนองหญ้าม้า	๕๙	๘๐๐
รวม		๑,๑๑๓	๑๑,๔๕๓

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลงวัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒ พบว่าตำบลหนองเหล็กมีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๒,๗๗๗ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๑,๔๕๓ ในปี ๒๕๖๓ ในพื้นที่ตำบลหนองเหล็ก มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๓๕,๖๕๑,๐๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๓,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๒.๘๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๑๓ ตารางที่ ๑๔ จำนวนผลผลิตมันสำปะหลังและราคาที่เกษตรกรขายได้

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
พืชไร่	๑,๑๑๓	๓๕,๙๕๕,๐๐๐	๓,๕๐๐	๒.๘๐
มันสำปะหลังโรงงาน	๑,๑๑๓	๓๕,๙๕๕,๐๐๐	๓,๕๐๐	๒.๘๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชที่สำคัญของตำบล เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน

ข้อมูลการผลิต

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี โดยมีแหล่งปลูกส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปแอฟริกาใต้ อเมริกาใต้ เอเชีย และอเมริกาเหนือ สำหรับประเทศไทยมีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูกที่ภาคใต้เป็นครั้งแรก เพื่อใช้ทำแป้งและสา쿠 ต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกมายังภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีสภาพดิน ฟ้า อากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก การแปรรูปมันสำปะหลัง ดังนั้น จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

มันสำปะหลังโรงงานหมายถึงมันสำปะหลังที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือชุดในระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายผลผลิตให้แก่ลานมันเส้นโรงงานมันอัดเม็ดโรงงานแป้งมันและโรงงานแปรรูปอื่นๆ

พันธุ์มันสำปะหลังหมายถึงพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรเพาะปลูกซึ่งปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมเพาะปลูกได้แก่พันธุ์ระยอง ๕ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ระยอง ๙๐ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ และพันธุ์ห้วยบง ๖๐ เป็นต้น

ตารางที่ ๑๔ : ลักษณะของพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐

ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
สีเขียวอ่อน	สีม่วง ไม่มีขน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	รูปร่างแบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๑๕๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว

สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	หัวมีขนาดสม่ำเสมอ
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๓
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๘
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๔.๔
ลักษณะเด่น	ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี มีความงอกดีและเก็บรักษาได้นาน มีปริมาณแป้งสูง
ข้อจำกัด	ในบางท้องถิ่นที่จะแตกกิ่ง ทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติดูแลรักษา

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๒๐ : ลักษณะของพันธุ์ระยอง ๗๒

ลักษณะ	ระยอง ๗๒
สียอดอ่อน	สีม่วง
สีก้านใบ	สีแดงเข้ม
ลักษณะแผ่นใบ	แบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก(ซม.)	๑๓๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีขาวนวล
ลักษณะหัว	หัวอ้วนและยาวกว่าพันธุ์ระยอง ๕
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๐-๒๒
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๔
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๑
ลักษณะ	ระยอง ๗๒
ลักษณะเด่น	ให้ผลผลิตหัวสดสูง ต้นพันธุ์คุณภาพดี ทนแล้ง
ข้อจำกัด	ปริมาณแป้งต่ำเมื่อปลูกในภาคตะวันออก และค่อนข้างอ่อนแอต่อโรคใบไหม้

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ลักษณะ	ห้วยบง ๖๐
สีเขียวอ่อน	สีม่วงอ่อน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	ใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๙๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	ยาวเรียว
เปอร์เซ็นต์แป้ง (%)	๒๕.๕
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๘
ลักษณะเด่น	มีผลผลิตและปริมาณแป้งสูง ต้านทานโรคใบจุดปานกลาง
ข้อจำกัด	ควรเก็บเกี่ยวเมื่ออายุไม่น้อยกว่า ๑๐ เดือน
สีเขียวอ่อน	สีม่วงอ่อน

ตารางที่ ๒๑ : ลักษณะของพันธุ์ห้วยบง ๖๐

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมันสำปะหลัง

พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๒๐๐ เมตรไม่มีน้ำท่วมขังมีการระบายน้ำดีและ

ถ่ายเทอากาศดีดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือดินทรายระดับหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตรมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง อินทรีย์วัตถุไม่ต่ำกว่า ๑.๐ เปอร์เซ็นต์ค่าความเป็นกรดต่างระหว่าง ๕.๕ - ๗.๕ อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ๒๕ - ๓๗ องศาเซลเซียสปริมาณน้ำฝนกระจายสม่ำเสมอ ๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี

การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ด้วยผาน ๓ และผานไถลึกประมาณ ๘-๑๒ นิ้วและยกร่องปลูก

การเตรียมท่อนพันธุ์ มันสำปะหลังเป็นพืชที่ขยายด้วยลำต้น โดยอายุของท่อนพันธุ์ที่เหมาะสมจะอยู่ในช่วง ๘-๑๒ เดือน ขนาดความยาวของท่อนพันธุ์ ประมาณ ๒๐-๒๕ เซนติเมตร มีจำนวนตาประมาณ ๑๐ ตาขึ้นไปต่อ

๑ ท่อนพันธุ์ ยกร่องปลูกความสูงของร่อง ๓๐ - ๔๐ เซนติเมตร ระยะระหว่างร่อง ๘๐ - ๑๒๐ เซนติเมตร ระยะปลูกมันสำปะหลังระยะ ๘๐ x ๘๐ เซนติเมตร ๑๐๐ x ๑๐๐ เซนติเมตร หรือ ๑๐๐ x ๑๒๐ เซนติเมตร ขึ้นกับ พันธุ์ และพื้นที่

๒. ใช้พันธุ์มันสำปะหลังเกษตรศาสตร์ ๕๐ และห้วยบง ๖๐ ควรแช่สารเคมี ก่อนปักท่อนพันธุ์ ประมาณ ๕ - ๑๐ เซนติเมตร

๓. ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตร ๑๖-๘-๑๖ ในอัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ละครึ่งๆกัน ในครั้งแรกใส่หลังจากปลูกมันสำปะหลังแล้ว ๑ เดือน ครั้งที่ ๒ ใส่เมื่อมันสำปะหลังมีอายุได้ ๓ เดือน หรือปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ , ๑๓-๑๓-๒๑ และสูตร ๑๕-๗-๑๘ อัตรา ๕๐ - ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เวลาที่ใส่ปุ๋ยเมื่อมันสำปะหลังอายุ ๑ - ๒ เดือน หรือหลังกำจัดวัชพืชรครั้งแรก

๔. แผลงศัตรูพืชเพลี้ยแป้งสีชมพูในพื้นที่ยังควบคุมได้ ด้วยการใช้สารชีวภัณฑ์

๕. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การไถตะ และไถโดยใช้รถไถนาเดินตาม เก็บเกี่ยวโดยใช้รถไถนาขนาดเล็ก

๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกี่ยวด้วยแรงงานคน,รถไถและขายหัวสดช่วงอายุที่เหมาะสมกับการเก็บเกี่ยว คือ ๑๐ - ๑๒ เดือน

๗. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ อื่นๆ

ตารางที่ ๒๒ : แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี (ปี ๒๕๕๙)

ต้นทุนการผลิต	เงิน(บาท)	หมายเหตุ
๑.ค่าเตรียมดิน	๗๕๐	
๒.ค่าเตรียมพันธุ์	๕๐๐	
๓.ค่าจ้างปลูก และกำจัดวัชพืช	๑,๕๐๐	
๔.ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	๑๒๐๐	
๕.ค่าปุ๋ย	๘๐๐	
๖.ค่าขนส่ง	๕๔๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๕,๒๙๐	
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๓,๕๐๐	ราคา ๒.๓๕ บาท/กก.๘,๒๒๕บาท
กำไรสุทธิ	๒,๙๓๕	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒๕๖๓

สถานการณ์ตลาด/วิถีการตลาด

สถานการณ์การราคามันสำปะหลังที่ผ่านมา พบว่าราคามันสำปะหลังมีมูลค่าสูงขึ้นทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีรายได้เพิ่มขึ้น

เกษตรกรตำบลหนองเหล็ก สามารถขายผลผลิตมันสำปะหลังให้กับจตุรชัยในพื้นที่ในตำบลได้ซึ่งทำให้มีค่าขนส่งน้อยและเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ขายในพื้นที่รับซื้อของตนเอง จำนวน ๑๔ แห่ง รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๒๓ จุดรับซื้อน้ำมันสำหรับอ้อยโรงงานและยูคาลิปตัสในพื้นที่และตำบลใกล้เคียง

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	ชัยศพืชผล	๑	หนองเหล็ก	โกสุมพิสัย
๒	วิญญูพืชผล	๑๗	หนองเหล็ก	โกสุมพิสัย
๓	เพชรรุ่งพืชผล	๑๕	หนองเหล็ก	โกสุมพิสัย

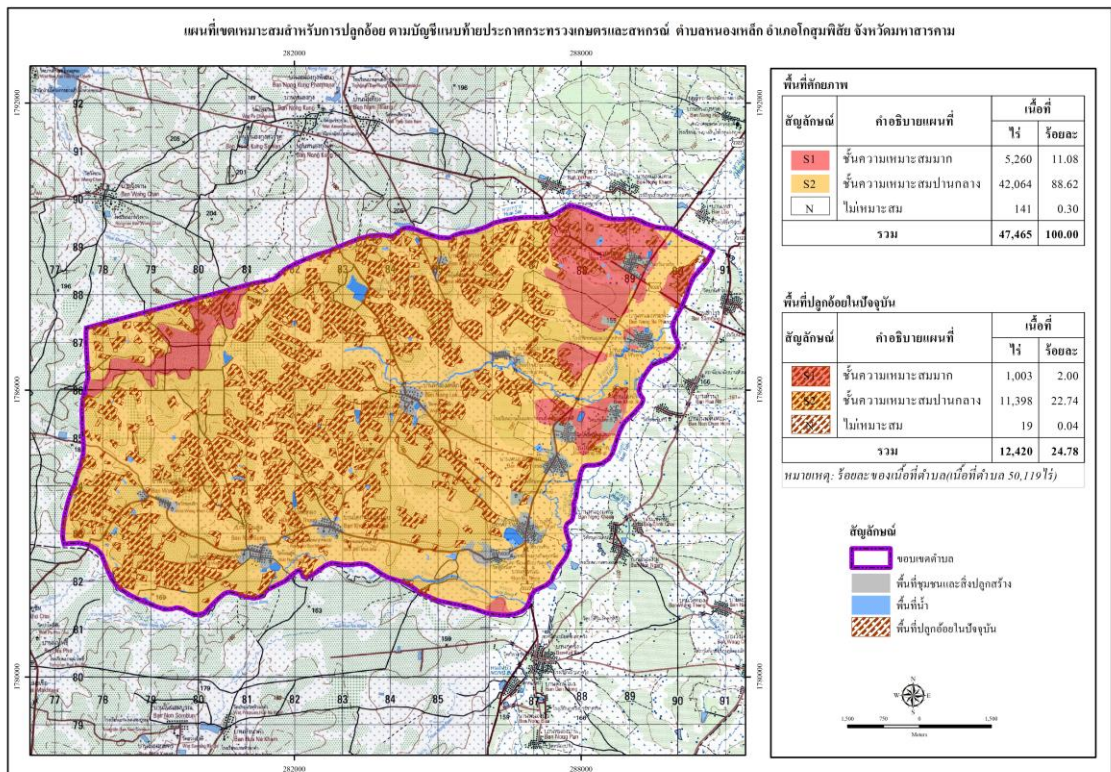
ที่ตั้งจุดรับซื้อน้ำมันสำหรับอ้อยโรงงาน

(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๓)

(๓) อ้อยโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกอ้อย

ศักยภาพความเหมาะสมในการปลูกอ้อย พบว่าตำบลหนองเหล็ก มีพื้นที่เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๖๑,๑๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๐๙ รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมมากจำนวน ๕,๕๗๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๔๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๑ ตามลำดับ

ภาพที่ ๑๕ ระดับความเหมาะสมในการปลูกอ้อยโรงงาน

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๕๙)

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลหนองเหล็ก มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรปลูกอ้อย ทั้งสิ้น ๔๕๐ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๔,๑๒๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๓ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๔,๑๒๐ ไร่ รายละเอียดดัง ตารางที่ ๒๔

ตารางที่ ๒๔ จำนวนพื้นที่ปลูกอ้อย

พืช	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๔๕๐	๔,๑๒๐	-	๔,๑๒๐
อ้อยโรงงาน	๔๕๐	๔,๑๒๐	-	๔,๑๒๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doe.go.th>

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๓/๒๕๖๔ ตำบลหนองเหล็ก พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย จำนวน ๕๕๐ ราย พื้นที่ ๔,๑๒๐ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๒๕

ตารางที่ ๒๕ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี ๒๕๖๓/๖๔ หนองเหล็ก

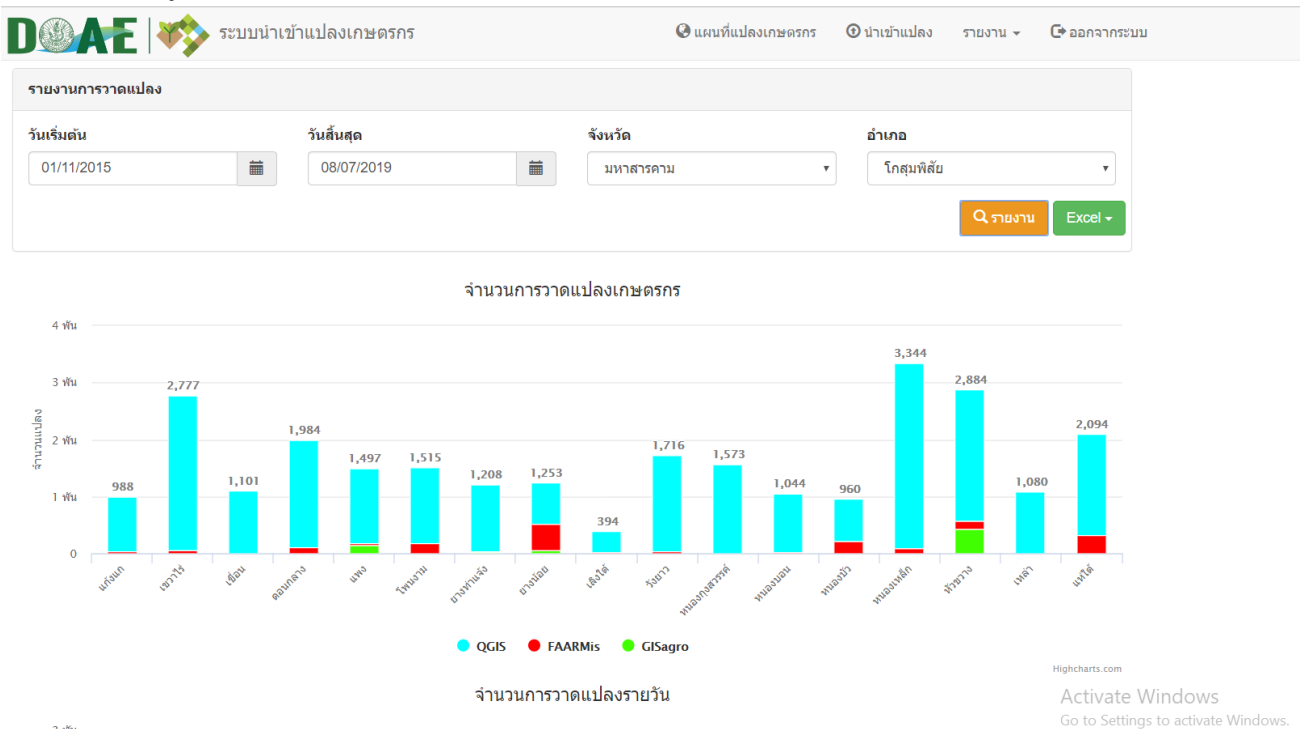
หมู่ที่	ชื่อบ้าน	อ้อยโรงงาน	
		ราย	ไร่
๑	บ้านโนนสะอาด	๙	๑๑๐
๒	บ้านวังขอนจิก	๖๘	๗๐๕
๓	บ้านหนองหญ้ามา	๑๔	๑๐๔
๔	บ้านโคกหมากมาย	๓๘	๓๐๗
๕	บ้านดู่เหนือ	๑๘	๑๐๒
๖	บ้านหนองแวง	๘	๗๑
๗	บ้านสวนกล้วย	๑๕	๑๕๐
๘	บ้านโคกสี	๓	๑๑๙
๙	บ้านนาล้อม	๒๓	๓๐๔
๑๐	บ้านโนนสูง	๘๑	๕๒๖
๑๑	บ้านตัน	๑๐	๖๗
๑๒	บ้านหนองเหล็ก	๔๖	๔๘๐
๑๓	บ้านโคกสว่าง	๑๕	๑๐๗
๑๔	บ้านหนองเหล็กพัฒนา	๒๓	๑๔๘
๑๕	บ้านสว่างพัฒนา	๑๐	๑๓๙
๑๖	บ้านตัน	๔	๗๕
๑๗	บ้านโพธิ์ทอง	๒๐	๒๕๔

๑๘	บ้านโนนสูง	๒๐	๑๔๐
๑๙	บ้านหนองสระพัง	๑๒	๑๐๕
๒๐	หนองหญ้าม้า	๑๓	๑๐๖
		๔๕๐	๔,๑๒๐

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลงวัดขนาดพื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒ พบว่าตำบลหนองเหล็กมีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๒,๗๗๗ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายหลายชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ยางพารา ไม้ผล(มะม่วง) พืชผักอื่นๆกล้วยน้ำว้าแก้วมังกร ข้าวเจ้า ข้าวโพดรับประทานฝักสด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน ข้าวเหนียว ผักอื่นๆ มะม่วง มันสำปะหลังโรงงาน ไม้ผลอื่นๆ ยางพารา หญ้าเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน รายละเอียดภาพที่ ๑๖

ภาพที่ ๑๖ ข้อมูลจากการวาดแปลง

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๒

<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/Report/ParcelReport>

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๔,๑๒๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๓ ในพื้นที่ตำบลหนองเหล็ก มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๔๓,๒๖๐,๐๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๑๐,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๑,๑๐๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๒๖

ตารางที่ ๒๖ จำนวนพื้นที่ปลูกอ้อยและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
พืชไร่	๔๕๐	๔๓,๒๖๐,๐๐๐	๑๐,๕๐๐	๑,๑๐๐
อ้อยโรงงาน	๔๕๐	๔๓,๒๖๐,๐๐๐	๑๐,๕๐๐	๑,๑๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตอ้อยเป็นพืชไร่หลักที่สำคัญของตำบล เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกร ตามลำดับ

ข้อมูลการผลิต

อ้อยโรงงานหมายถึงอ้อยที่เก็บเกี่ยวส่งเข้าโรงงานในฤดูหีบอ้อยระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่๓๑มีนาคมของปีถัดไปแบ่งเป็น

๑.อ้อยโรงงานปี ๑ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีแรก

๒.อ้อยโรงงานปี ๒ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สอง

๓.อ้อยโรงงานปี ๓ ขึ้นไปหมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สามขึ้นไป

พันธุ์อ้อยหมายถึงพันธุ์อ้อยโรงงานที่นิยมปลูกได้แก่พันธุ์อู่ทอง ๑ อู่ทอง ๒ อู่ทอง ๓ อู่ทอง ๔ อู่ทอง ๕ K ๗๖-๔ K ๘๘-๒๐๐ K ๘๘-๘๗ K ๘๘-๙๒ K ๙๐-๗๗ F ๑๔๐ F๑๕๖ Q๑๐๐ Q๑๓๐ ROC๑๐ ชัยนาท ๑ ขอนแก่น ๑ มุกดาหารและแรกนาร์เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑.การเตรียมดิน ไถด้วยพาลสาม ๑-๒ ครั้ง ลึก ๓๐-๕๐ ซม. ตามด้วยพาลเจ็ด ตากดิน ๗-๑๐ วัน ถ้าปลูกต้นฤดูฝน ให้พรวน ๑ ครั้ง ถ้าปลูกปลายฤดูฝน ต้องพรวนเพิ่มอีก ๒-๓ ครั้ง จนหน้าดินร่วนซุย และคราดเก็บเศษซาก ราก เหง้า หัวและไหลของวัชพืชออกจากแปลง ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่นมูลไก่ ปลูกพืชตระกูลถั่ว ควรวิเคราะห์ดินก่อนปลูก พักดินก่อนปลูก

๒. การเตรียมท่อนพันธุ์พันธุ์ดี ต้านทานโรค แมลง เหมาะสมกับพื้นที่ ตอติ ได้หลายครั้ง อายุเก็บเกี่ยวเหมาะสม เจริญเติบโตเร็ว รากแข็งแรง ท่อนพันธุ์ไม่อ่อน ไม่แก่ ทนแล้ง มีเปอร์เซ็นต์น้ำตาลสูง

๓. ยกร่องปลูกระยะ ๑.๐-๑.๕ เมตร ถ้าปลูกปลายฝนต้องปลูกทันที เพื่อรักษาความชื้นในดิน - แปลงปลูกต้นฝน กลบให้สม่ำเสมอหนา ๓-๕ ซม. ส่วนแปลงปลูกปลายฤดูฝน กลบให้แน่นและหนาประมาณ ๒๐ ซม.การปลูกด้วยเครื่องปลูก เครื่องจะเปิดร่องใส่ปุ๋ย วางท่อนพันธุ์และกลบดินโดยอัตโนมัติ

๔. การให้ปุ๋ยให้ปุ๋ยเคมีหลังปลูก หรือหลังแต่งตออ้อย ๒ ครั้งดินร่วนปนทราย ให้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ ครั้งแรกรองกันร่องพร้อมปลูก อัตรา ๒๐ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุ ๒-๓ เดือน

อัตรา ๕๐ กก./ไร่ ถ้าเป็นอ้อยต่อ หลังตัดแต่งต่อให้เพิ่มปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ ดินร่วน หรือดินร่วนเหนียว ให้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๘ ครั้งแรกหลังปลูก ๑ เดือน อัตรา ๓๕ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ อายุ ๒-๓ เดือน อัตรา ๔๐ กก./ไร่

๕. การจัดการดินหว่านปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้ว อัตรา ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ใส่ภาคตะกอนหม้อกรองหรือฟิลเตอร์เค้ก อัตรา ๕,๐๐๐-๘,๐๐๐ กิโลกรัม/น้ำหนักแห้ง/ไร่ ใส่ขานอ้อยแห้งหรือบาคาส อัตรา ๒,๐๐๐ กก./น้ำหนักแห้ง/ไร่ เพื่อช่วยให้โครงสร้างดินดีขึ้น

๖. การดูแลรักษา การใช้ชีวอินทรีย์สารธรรมชาติและสารกำจัดศัตรูพืช ไซเปอร์เมทริน (๒๕% EC) ๒๕ มล./น้ำ ๒๐ ลิตรการใช้สารกำจัดวัชพืชในไร่อ้อย อะลาคลอร์ (๔๘%) ๑๖๐ -๒๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร

๗. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร รถไถนา รถเก็บเกี่ยวอ้อย รถคีบอ้อย เครื่องปลูกอ้อย

๘. เก็บเกี่ยวอ้อยอายุ ๑๐-๑๔ เดือนหลังปลูกใช้แรงงานและใช้เครื่องเก็บเกี่ยว

๙. การจัดการต่ออ้อยอ้อยที่ใช้แรงงาน ต้องใช้มีดตัดต่ออ้อยให้ชิดดินทันทีหลังเก็บเกี่ยว

๑๐. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์อื่นๆ

ตารางที่ ๒๗: แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานต่อไร่

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
- เตรียมดิน	๖๐๐	
- เตรียมพันธุ์	๑,๒๐๐	
- ค่าปุ๋ย	๑,๖๐๐	
- ค่ากำจัดวัชพืช	๓๐๐	
- ค่าปลูก	๗๐๐	
- ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๘๐๐	
- ค่าขนส่ง	๑,๒๐๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๗,๔๐๐	
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๑๐,๕๐๐ กก.	ราคา ๑.๑ บาท/กก. ๑๑,๕๕๐ บาท
กำไรสุทธิ	๔,๑๕๐บาท	

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลผลผลิต

ตำบลหนองเหล็กมีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๔,๑๒๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๓ มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๔๓,๒๖๐,๐๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๑๐,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๑,๑๐๐ บาท/กิโลกรัม

สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

จากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๖๘๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๘๐๘ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘

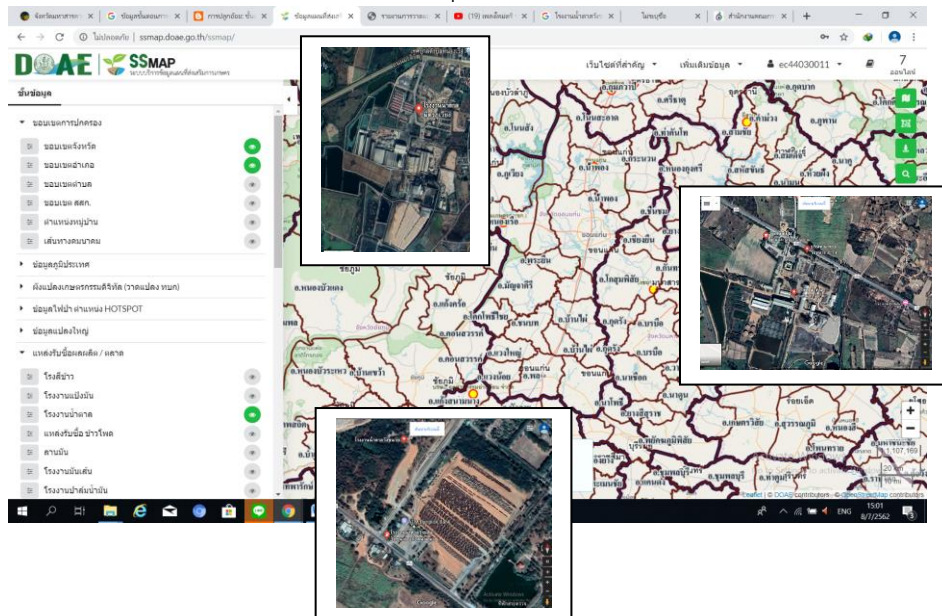

บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ราคาอ้อยขึ้นต้นในอัตรา ๙๐๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๕๔ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๖/๒๕๕๗ ราคาอ้อยขึ้นสุดท้ายเฉลี่ยในอัตรา ๙๕๘.๓๑ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๒๘ แสดงที่ตั้งโรงงานน้ำตาล

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	โรงงานน้ำตาลวังขนาย(กลุ่มมหาวัง)	๙	แก้งแก	โกสุมพิสัย
๒	โรงงานน้ำตาลมิตรผล	๑	หนองเรือ	หนองเรือ
๓	โรงงานน้ำตาลวังขนาย แก้งสนามนาง(กลุ่มมหาวัง)	๑	แก้งสนามนาง	แก้งสนามนาง

ภาพที่ ๑๕ ที่ตั้งจุดรับซื้ออ้อยโรงงาน

๒.๑.๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๙ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากร การเกษตร ๑.๑ ทรัพยากรดิน	- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมี โครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ	- ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไถ กลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการ เตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้ เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลุกก่อน ทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออก ดอก ๕๐ % จึงไถกลบปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้ว ทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน
๑.๒ ทรัพยากรน้ำ	- แหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรในช่วงฤดู แล้งไม่เพียงพอ	- สร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร - ขุดเจาะบ่อนบาดาลเพื่อการเกษตร		
๒. ด้านการผลิตและ การตลาด				

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>(ตามรายชนิดพืชที่สำคัญ)</p> <p>๒.๑ ข้าว</p> <p>๒.๒ มันสำปะหลังโรงงาน</p> <p>๒.๓ อ้อยโรงงาน</p>	<p>- ราคาผลผลิตตกต่ำ</p> <p>- ราคาผลผลิตตกต่ำ</p> <p>- ต้นทุนการผลิตสูง</p> <p>- ราคาผลผลิตตกต่ำ</p> <p>- ต้นทุนการผลิตสูง</p>	<p>- ประกอบอาชีพเสริม</p> <p>- ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น</p> <p>- ปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning</p> <p>- ปลูกอ้อยแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>ทุกหมู่บ้าน</p> <p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร</p> <p>๓.๑ การรวมกลุ่ม</p>	<p>- การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง</p> <p>- เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการผลิตการตลาด</p>	<p>- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต</p> <p>- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว</p> <p>- จัดตั้งกลุ่มตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่</p> <p>-</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>	<p>ทุกหมู่บ้าน</p>
<p>๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์</p>				

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบล เป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
๕.๑ การแปรรูปข้าว	- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มี คุณภาพ - ศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดย สถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความ เชี่ยวชาญ	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน

๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลหนองเหล็ก ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๓๐ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะ ทุกหมู่บ้าน พื้นที่เหมาะสมในการปลูกอ้อยและ มันสำปะหลัง มีการปลูกพืชผัก สร้างรายได้ ให้แก่เกษตรกร 	<p>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <ol style="list-style-type: none"> ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่อง การผลิต/ตลาด/แปรรูป ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงฤดู แล้งไม่เพียงพอ พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูก ข้าว
<p>โอกาส (Opportunities : O)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการ ปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้ เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้ เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว/พืชผัก 	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <ol style="list-style-type: none"> การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒) แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อ เพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓) รวมกลุ่มเกษตรกรในการ ขายพืชผัก(S๓+O๑) รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูก มันสำปะหลังแปลงใหญ่ตาม พื้นที่ Zoning (S๒+O๒) 	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <ol style="list-style-type: none"> การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิต ข้าวพันธุ์ดี W๑+O๒) การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูป ผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓) รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมัน สำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning (W๕+O๒)
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <ol style="list-style-type: none"> ราคาผลผลิตแปรปรวน ฝนทิ้งช่วง (ภัยธรรมชาติ) ผลผลิตตกต่ำ 	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <ol style="list-style-type: none"> สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิต ขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑) สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒) รวบรวมผล ผลิตและแปรรูป จำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม (S๑+T๑) ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อ การเกษตร (S๑+T๒) ปรับปรุงบำรุงดิน (S๑+T๓) 	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <ol style="list-style-type: none"> รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้าง อาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุ สั้น (W๑+T๒) การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต (W๑+T๒) ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (W๕+T๑+T๓)

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว
- ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
- ๑.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรในการผลิตและการแปรรูปผลผลิต
- ๑.๔ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี
- ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว
- ๒.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

- ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
- ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน
- ๓.๓ รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม
- ๓.๔ ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- ๓.๕ ปรับปรุงบำรุงดิน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น
- ๔.๒ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ๔.๓ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวที่คุณภาพ

กลยุทธ์ : การเพิ่มคุณภาพผลผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ การส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ปลอดภัยจากสารพิษ

๓.๑.๒ มันสำปะหลัง

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง

กลยุทธ์ : การเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง

โครงการที่ ๑ การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังพันธุ์ดี

๓.๑.๓ อ้อยโรงงาน

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตอ้อยโรงงาน

กลยุทธ์ : การเพิ่มผลผลิตอ้อยโรงงาน

โครงการที่ ๑ การส่งเสริมการปลูกอ้อยพันธุ์ดี

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อพัฒนากลุ่มเกษตรกร

กลยุทธ์ : การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อความยั่งยืน

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๒.๑ ทรัพยากรดิน

เป้าประสงค์ของกลยุทธ์ : เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทรัพยากรดิน

กลยุทธ์ : เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

โครงการที่ ๑ โครงการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี

๑. โครงการส่งเสริมการปลูกอ้อยพันธุ์ดี

หลักการเหตุผล

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลหนองเหล็ก พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน การจัดการดิน น้ำ พันธุ์ และการดูแลรักษาไม่มีประสิทธิภาพทำให้มีการระบาดของโรคแมลงศัตรูอ้อยทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำซึ่ง ปัจจัยสำคัญในการปลูกอ้อยให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ ต้องมีอ้อยพันธุ์ดีและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของ เกษตรกรและสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิตอ้อยเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่รวมทั้งการ ป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูอ้อยที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้ เกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่ความยั่งยืนและมั่นคงต่ออาชีพเกษตรกร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีอ้อยพันธุ์ดีในพื้นที่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
๒. เพื่อพัฒนาการผลิตอ้อยให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น
๓. เพื่อป้องกันกำจัดการระบาดของโรคแมลงศัตรูอ้อย
๔. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตอ้อยที่ถูกต้องและได้อ้อยที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย

เกษตรกร ๑๐๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๒๐

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ฯ เพื่อวางแผนปฏิบัติงาน
๒. ประชุมชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. ประชุมเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพร้อมคัดเลือกแปลงสาธิต ๑ แปลง
๔. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิต
๕. ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตการผลิตตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ๓ ครั้ง
๖. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๓ ครั้ง)	๑๐๐ บาท/คน	รวม ๓๐,๐๐๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม(๓ ครั้ง)	๕๐ บาท/คน	รวม ๑๕,๐๐๐	บาท
๓. ค่าวิทยากร		รวม ๔,๕๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๓๐,๐๐๐	บาท

รวมเป็นเงิน ๗๙,๕๐๐ บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรมีความรู้และปัจจัยการผลิตในการจัดทำแปลงผลิตร้อยพันธ์ดี
๒. เกษตรกรมีความรู้และสามารถในการตรวจและเฝ้าระวังการระบาดของโรคแมลงศัตรูร้อย
๓. ผลผลิตต่อไร่เพิ่มสูงขึ้น

๒. โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ๑๐๕ปลอดภัยจากสารพิษ

หลักการเหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบัน เกษตรกรมีการผลิตข้าวโดยใช้สารเคมีมากขึ้น ทำให้ผลผลิตมีสารพิษตกค้างเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิที่ปลอดภัยจากสารพิษ
๒. เพื่อลดต้นทุนในการผลิต
๓. ผลผลิตข้าวที่ได้มีความปลอดภัยจากสารพิษ
๔. ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น

เป้าหมาย

เกษตรกร ๑๐๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๒๐

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ ฯ เพื่อวางแผนปฏิบัติงาน
๒. ประชุมชี้แจงโครงการและคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. ประชุมเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพร้อมคัดเลือกแปลงสาธิต ๑ แปลง
๔. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเฝ้าสังเกตต่อซึ่ง
๕. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการหว่านเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ปรับปรุงบำรุงดิน
๖. รณรงค์ให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพและเชื้อราไตรโคเดอร์มาเพื่อใช้ในการควบคุมศัตรูพืชเพิ่มผลผลิต
๗. ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรข้าว ๔ ครั้ง
๘. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๔ครั้ง)	๑๐๐ บาท/คน	รวม ๔๐,๐๐๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม (๔ ครั้ง)	๕๐ บาท/คน	รวม ๒๐,๐๐๐	บาท
๓. ค่าวิทยากร		รวม ๔,๕๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๓๐,๐๐๐	บาท
	รวมเป็นเงิน	๙๔,๕๐๐	บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตข้าวหอมมะลิให้ปลอดภัยจากสารพิษ
๒. เกษตรกรมีความรู้และสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เองได้
๔. ผลผลิตข้าวที่ได้มีความปลอดภัยจากสารพิษ
๕. ลดต้นทุนในการผลิตข้าว
๖. สภาพแวดล้อมของชุมชนและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น

๓.โครงการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังพันธุ์ดี

หลักการเหตุผล

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของตำบลแพง พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน การจัดการดิน น้ำ พันธุ์ และการดูแลรักษาไม่มีประสิทธิภาพทำให้มีการระบาดของโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลังทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำซึ่งปัจจัยสำคัญในการปลูกมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ ต้องมีมันสำปะหลังพันธุ์ดีและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรและสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่รวมทั้งการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลังที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่ความยั่งยืนและมั่นคงต่ออาชีพเกษตรกร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีมันสำปะหลังพันธุ์ดีในพื้นที่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
๒. เพื่อพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น
๓. เพื่อป้องกันกำจัดการระบาดของโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลัง
๔. เพื่อเป็นแปลงเรียนรู้การผลิตมันสำปะหลังที่ถูกต้องและได้มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย

เกษตรกร ๑๐๐ ราย ๕ไร่ รวมพื้นที่ ๕๐๐ ไร่

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑-๒๐

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ
๒. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต
๔. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ๓ ครั้ง
๕. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๓ ครั้ง)	๑๐๐ บาท/คน	รวม ๓๐,๐๐๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม (๓ ครั้ง)	๕๐ บาท / คน	รวม ๑๕,๐๐๐	บาท
๓. ค่าวิทยากร		รวม ๔,๕๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๑๕,๐๐๐	บาท
	รวมเป็นเงิน	๖๔,๕๐๐	บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรมีความรู้และได้รับปัจจัยการผลิตในการจัดทำแปลงผลิตมันสำปะหลังพันธุ์ดี
๒. เกษตรกรมีความรู้และสามารถในการตรวจและเฝ้าระวังการระบาดของโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลัง
๓. ผลผลิตต่อไร่มันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้น
๔. เกษตรกรสามารถกระจายพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ดี

๔. โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กิจกรรม: ส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ผู้รับผิดชอบ

๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองเหล็ก
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
๔. สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

หลักการเหตุผล

เป้าหมายหลักของการพัฒนาการเกษตร คือ การที่เกษตรกรและชุมชนเกิดกระบวนการ เรียนรู้และมีความสามารถในการดำเนินการทางการเกษตร ทั้งในระดับของการพึ่งพาตนเองและในระดับของการแข่งขัน กลไกหนึ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรและชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การนำเอากระบวนการกลุ่มและเครือข่ายเข้ามาใช้เป็นตัวนำ การพัฒนา กระบวนการกลุ่มและเครือข่ายที่นำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรนี้ เกษตรกรจะได้รับการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร ให้มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการแสวงหาและจัดการกับทรัพยากรอย่างชาญฉลาด เกิดเครือข่ายความร่วมมือและการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง ทั้งเครือข่ายในสาขาอาชีพและเครือข่ายหลากหลายสาขาอาชีพ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการเกษตร รวมทั้งเกื้อหนุนให้เกิดผู้นำเกษตรกรที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานเกษตรในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังว่า ผลของกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายจะเกื้อหนุนให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรเกษตรกรเพื่อการพัฒนาทางการเกษตรและสังคมเกษตรกรอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

๑. ส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและเครือข่ายดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพการเกษตรให้สามารถพึ่งพาตนเองและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม
๒. สร้างกลไกและพัฒนาเครื่องมือภายใต้กระบวนการเรียนรู้และเสริมทักษะภาคการเกษตรให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
๓. ส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรการแปรรูปและเคหกิจเกษตรของครอบครัวเกษตรกร
๔. เพื่อส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มและชุมชน
๕. เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางอาชีพและมีความเป็นอยู่ที่ดี

เป้าหมาย

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม ๓๕ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาล้อมหมู่ที่ ๙ ตำบลหนองเหล็ก

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖-๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการให้คณะกรรมการและสมาชิกทราบ
๒. สนับสนุนโรงตากและโรงอบแห้งพืชสมุนไพรพลังงานแสงอาทิตย์
๓. คณะกรรมการกลุ่มจัดทำแผนการผลิต
๔. สร้างกลุ่มเครือข่ายและจัดการผลิตภัณฑ์
๕. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. คัดเลือกองค์กรเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งและอยู่ ภายใต้การดูแลของกรมส่งเสริมการเกษตร มีผลงานเด่นด้านเคหกิจเกษตร แปรรูปผลผลิตเกษตรและการบริหารจัดการกลุ่มดีเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้องค์กร เกษตรกรด้านเคหกิจเกษตร

๒. พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยสร้าง/พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้และ ชุดสื่อความรู้เพื่อประกอบการ ถ่ายทอดความรู้

๓. อบรมวิทยากรหลักของแหล่งเรียนรู้ ๕ คน ต่อแหล่งเรียนรู้ เพื่อสามารถถ่ายทอดการใช้สื่อ เพื่อ ช่วยในการถ่ายทอดความรู้

๔. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกหรือตัวแทนของกลุ่ม องค์กรที่มีความสนใจ จำนวน ๒๕ ราย โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประเด็นเนื้อหา ครอบคลุมความรู้ ๕ ด้าน ได้แก่

- ๔.๑ อาหารและโภชนาการ
- ๔.๒ การพัฒนาการแปรรูปและการบรรจุภัณฑ์
- ๔.๓ การเพิ่มรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร
- ๔.๔ การบริหารจัดการกลุ่มและองค์กรเกษตรกร
- ๔.๕ การทำบัญชี การบริหารจัดการการผลิตและการตลาด

๕. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้

๖. ติดตามประเมินผลและรายงานผลให้ส่งกรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

งบประมาณ

๒๐๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทน

๑. องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มและก่อให้เกิด การเสริมสร้าง การบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ผู้นำองค์กรเกษตรกรและเครือข่ายได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการเชื่อมโยง เครือข่ายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการประกอบอาชีพ และแปรรูปผลผลิตการเกษตร

๓. เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นในด้านการพัฒนาองค์กรเกษตรกรกลุ่มและ เครือข่ายเพื่อใช้ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ และเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการดำเนินงาน องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายในอนาคต

๕.โครงการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

หลักการเหตุผล

พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองเหล็ก เป็นดินเสื่อมโทรม โดยเฉพาะดินที่ใช้ในการปลูกข้าว อ้อย และพืชไร่ชนิดอื่น ๆ ซึ่งเป็นดินขาดอินทรีย์วัตถุ มีการใช้ที่ดินทำการเพาะปลูกติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยไม่ได้เพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินให้เหมาะสม การใช้ที่ดินที่ไม่ถูกต้อง ตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้มีความเหมาะสมในการปลูกพืชและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

แนวทางหนึ่งในการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน คือการใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมักและการใช้พืชปุ๋ยสด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพืชตระกูลถั่ว โดยการปลูกพืชและไถกลบก่อนการปลูกพืชหลัก ซึ่งจะเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ทำให้การดูดซับอาหารของพืชหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และผลผลิตเพิ่มขึ้น
๒. เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดินให้มากขึ้น
๓. เพื่อรักษาสภาพหน้าดิน เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
๔. เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร

เป้าหมาย

เกษตรกร ๑๐๐ ราย รายละ ๑๐ ไร่ รวมพื้นที่ ๑,๐๐๐ ไร่

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ ๑-๒๐

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ
๒. คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. จัดทำแปลงเรียนรู้เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต
๔. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ๓ ครั้ง
๕. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

๑. ดำเนินการตามแผน
๒. จัดทำแปลงสาธิต ๑ แปลง

งบประมาณ

๑. ค่าอาหารเกษตรกร (๒ ครั้ง)	๑๐๐ บาท/คน	รวม ๒๐,๐๐๐	บาท
๒. ค่าอาหารว่างและดื่ม (๒ ครั้ง)	๕๐ บาท / คน	รวม ๑๐,๐๐๐	บาท
๓. ค่าวิทยากร		รวม ๓,๐๐๐	บาท
๔. ค่าวัสดุจัดทำแปลงสาธิต		รวม ๑๐,๐๐๐	บาท
	รวมเป็นเงิน	๔๓,๐๐๐	บาท

ผลตอบแทน

๑. ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และผลผลิตเพิ่มขึ้น
๒. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดินให้มากขึ้น
๓. ช่วยรักษาสภาพหน้าดินไม่ให้ถูกชะล้าง เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
๔. ช่วยลดปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร

๖.โครงการส่งเสริมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี

หลักการและเหตุผล

การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่เกษตรกรนิยมปฏิบัติ คือการใช้สารเคมีเพียงวิธีเดียวอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการไม่ถูกต้องและมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ก่อให้เกิดอันตรายและผลกระทบต่อเกษตรกร ทำให้สุขภาพทรุดโทรมเจ็บป่วย ทำลายศัตรูธรรมชาติของศัตรูพืช (ตัวห้ำ ตัวเบียน) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ศัตรูพืชเกิดการระบาด ก่อให้เกิดศัตรูพืชชนิดใหม่ ๆ ศัตรูพืชต้านทานต่อสารเคมี เกิดพิษตกค้างในผลผลิต เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและต้นทุนการผลิตสูง รวมทั้งเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งผลผลิตไปจำหน่ายต่างประเทศ จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องป้องกันหรือควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี เนื่องจากเป็นวิธีที่ใช้สิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูธรรมชาติของศัตรูพืช ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียน เชื้อโรค จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมศัตรูพืชระยะยาว ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) คือ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อให้เกษตรกรใช้ศัตรูธรรมชาติและเชื้อราที่เป็นประโยชน์ ในการควบคุมศัตรูพืช
๒. เพื่อลดการใช้สารเคมีและค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมี
๓. เพื่อรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ
๔. เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ ออสม.

๑.ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ ออสม. หลักสูตรการป้องกันโรคข้าว จำนวน ๒๐ ราย อบรม ๑ วัน

- ค่าอาหารกลางวัน ๒๐ รายๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๒๐ รายๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

๔.๑.๒จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา

- หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา ขนาดบรรจุ ๒๐ กรัม จำนวน ๕ขวด ขวดละ ๖๐๐ บาท

- ข้าวสารเจ้า จำนวน ๑๐ ก.ก.ๆ ละ ๓๐ บาท เป็นเงิน ๓๐๐ บาท

- หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ขนาด ๗ ลิตร จำนวน ๑ ใบๆ ละ ๒,๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๖๐๐ บาท

- ถังพลาสติกทึบร้อน ๘"×๑๒" จำนวน ๒ กก.ๆ ละ ๘๐ บาท เป็นเงิน ๑๘๐ บาท

- ยางรัด ๑ กก.ๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๑๕๐ บาท

- เช็ดหมุดดกกล่อง ๆ ละ ๔๐ บาท เป็นเงิน ๔๐ บาท

- เอทิลแอลกอฮอล์ ๗๐% ขนาด ๔๕๐ ซีซี. จำนวน ๑ ขวดๆละ ๗๐ บาท เป็นเงิน ๗๐ บาท
- กระบอกหัวสเปรย์ฉีดน้ำ จำนวน ๒ ขวดๆละ ๕๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐ บาท

๔.๑.๓ สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ

- ป้ายไวนิล ขนาด ๒.๕x๑ เมตร จำนวน ๑ ป้าย ๆ ละ ๔๐๐บาท เป็นเงิน ๔๐๐บาท
- แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ๒๐๐ แผ่น แผ่นละ ๕ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๘,๔๔๐ บาท

๒.กิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรนาร่อง

๔.๒.๑จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา

- หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา ขนาดบรรจุ ๒๐ กรัม จำนวน ๑๐๐ ขวด ๆละ ๑๕๐ บาทเป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท (จำนวนหัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา ๑ ขวด/ราย)

- ข้าวสารเจ้า จำนวน ๑,๐๐๐ ก.ก.ๆ ละ ๓๐ บาท เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
- ถุงพลาสติกทึบร้อน ๘”x๑๒” จำนวน ๒๐ กก. ๆ ละ ๙๐ บาท เป็นเงิน ๑,๘๐๐ บาท
- ยางรัด ๑๐ กก.ๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๑,๕๐๐ บาท
- เช็ดหมุด ๑๐ แผง ๆ ละ ๔๐ บาท เป็นเงิน ๔๐๐ บาท
- แอลกอฮอล์ ขนาด ๔๕๐ ซีซี. จำนวน ๒๐ ขวดๆละ๗๐ บาท เป็นเงิน ๑,๔๐๐ บาท
- กระบอกหัวสเปรย์ ขนาด ๕๐๐ ซีซี จำนวน ๒๐ ขวดๆละ ๕๐ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๕๑,๗๐๐ บาท

กลุ่มเป้าหมาย

๑. อกม. จำนวน ๒๐ คน

๒ .เกษตรกรนาร่องบ้านละ ๕ คน จำนวน ๒๐ บ้าน รวม ๑๐๐ คน

. ระยะเวลาดำเนินการ มกราคม ๒๕๖๖ สิ้นสุดปี กันยายน ๒๕๗๐

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ									ผู้รับผิดชอบ
		ปี ๒๕๖๖									
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
ขั้นเตรียมการ											
๑	จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติ		↔								สนง.เกษตรอำเภอ
๒	ขออนุมัติงบประมาณ			↔							สนง.เกษตรอำเภอ
๓	กำหนดพื้นที่ดำเนินการ				↔						สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
ขั้นปฏิบัติการ											
๑	-คัดเลือก อกม. จำนวน ๒๐ คน -เกษตรกรนาร่องบ้านละ ๕ คน จำนวน ๒๐ บ้าน รวม ๑๐๐ คน				↔						สนง.เกษตรอำเภอ, อบต

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ										ผู้รับผิดชอบ
		ปี ๒๕๖๖										
		ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	ม.ค.	
๒	สนับสนุนวัสดุการเรียนรู้					↔						สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
๓	ถ่ายทอดความรู้การขยาย และการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์ มา					↔						สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
ขั้นติดตามงาน												
๑	การติดตามงาน							↔				สนง.เกษตรอำเภอ, อบต
๒	การรายงานสรุปผล							↔				สนง.เกษตรอำเภอ, อบต

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

๑. ผลผลิตของโครงการ (Out put)

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี และนำไปปฏิบัติด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

๒. ผลลัพธ์ของโครงการ (Out come)

เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ลดต้นทุนการผลิต เกิดความปลอดภัยในการใช้สารเคมี
เกิดความสมดุลธรรมชาติ

การประเมินผลความสำเร็จของโครงการ

- ปริมาณของศัตรูธรรมชาติ (ตัวห้ำ, ตัวเบียน)เพิ่มขึ้น
- ปริมาณของศัตรูพืชที่ลดลง
- ความเสียหายการทำลายของศัตรูพืชลดลง
- ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น
- ต้นทุนการผลิตต่อไร่ลดลง
- กำไรสุทธิต่อไร่เพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง.๒๕๖๒. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.จำนวนประชากรในตำบลเขาวัวไร่. กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน.๒๕๖๒. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.ข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๒. กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๒ รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย แหล่งที่มา :
<http://air4thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖๓>
- กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมชลประทาน. แหล่งที่มา :http://ridceo.rid.go.th/khonkaen/datamid/pm_lompai.html
- กรมส่งเสริมการเกษตร.๒๕๕๔.ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาวัวไร่ สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. **แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลหนองเขาวัวไร่(พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙)**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๓. **ระบบบริการข้อมูลแผนที่ส่งเสริมการเกษตร**
แหล่งที่มา : <https://ssmap.doae.go.th/ssmap/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๒. **รายงานผลการवादแปลง** แหล่งที่มา :
<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๔. **ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร**
แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๔. **ระบบทะเบียนกลางกรมส่งเสริมการเกษตร**
แหล่งที่มา : <https://farmer.doae.go.th/>
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล .กลุ่มระบบข้อมูลทรัพยากรน้ำบาดาล กรม ทรัพยากรน้ำบาดาล
แหล่งที่มา :<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/Krabi.files/>
- กรมอุตุฯนิคมวิทยา แหล่งที่มา : <https://www.tmd.go.th>
- เว็บไซต์ไทยตำบลดอทคอม. **ข้อมูลตำบลเขาวัวไร่ อำเภอโกสุมพิสัย มหาสารคาม** แหล่งที่มา :
<http://www.thaitambon.com/tambon/๔๐๐๖๐๒>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๖๔. **ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๔) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม**